

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE
PRÁVNICKÁ FAKULTA

KATEDRA OBCHODNÍHO PRÁVA

DIPLOMOVÁ PRÁCE

OBCHODNÍ FIRMA, KONCEPCE PRÁVNÍ ÚPRAVY A OCHRANA

Vedoucí diplomové práce:

Doc. JUDr. Stanislava Černá, CSc.

Diplomant:

Iva Hutařová

747 75 Velké Heraltice, Zahradní 248

ČESTNÉ PROHLÁŠENÍ

Prohlašuji, že jsem tuto diplomovou práci zpracovala samostatně a že jsem vyznačila prameny, z nichž jsem pro svou práci čerpala způsobem ve vědecké práci obvyklým.

V Praze dne 15. března 2007

Iva Hutařová
Iva Hutařová

Ráda bych touto cestou poděkovala Doc. JUDr. Stanislavě Černé, CSc., vedoucí diplomové práce, za obětavou pomoc a pozornost, kterou mé práci věnovala.

Rovněž bych chtěla poděkovat svým rodičům za jejich lásku a podporu během celého vysokoškolského studia.

Obsah

Seznam použitých zkratk	5
1. Historie obchodní firmy	6
1.1. Počátky firmy	6
1.2. Úprava firmy v Obecném zákoníku obchodním č. 1/1863 ř.z.	6
1.3. Občanský zákoník z.č. 141/1950 Sb.	9
1.4. Hospodářský zákoník z.č. 109/1964 Sb. a firma	9
1.5. Obchodní zákoník z.č. 513/1991 Sb.	10
2. Obchodní firma	12
2.1. Obchodní firma obecně	12
2.2. Pojem a podstata obchodní firmy	12
2.3. Funkce obchodní firmy	13
2.4. Tvorba obchodní firmy	14
2.4.1. Zásady tvorby	14
2.4.2. Struktura obchodní firmy	16
2.4.2.1. Struktura obchodní firmy podnikatele – fyzické osoby	18
2.4.2.2. Struktura obchodní firmy podnikatele – právnické osoby	21
2.4.2.3. Sdružení a společné jméno	24
2.5. Změna, převod a přechod obchodní firmy	26
2.5.1. Přechod obchodní firmy	26
2.5.2. Změna obchodní firmy	28
2.5.3. Převod obchodní firmy	29
2.5.4. Koncernové podniky a obchodní firma	31
2.6. Užívání obchodní firmy	32
2.7. Ochrana obchodní firmy	34
2.7.1. Ochrana obchodní firmy podle firemního práva	35
2.7.2. Ochrana obchodní firmy v rámci nekalé soutěže	40
2.7.3. Závěrem k ochraně obchodní firmy	41
3. Úprava firemního práva v německém obchodním zákoníku	42
3.1. Význam obchodní firmy	43
3.1.1. Firemní otevřenost	44
3.1.2. Vymezení pojmu obchodní firma	44
3.2. Vznik, změna a zánik obchodní firmy	46
3.2.1. Druhy obchodních firem	47
3.3. Principy tvorby obchodní firmy	48
3.3.1. Zásada pravdivosti firmy	48
3.3.2. Zásada stálosti obchodní firmy	49
3.3.3. Zásada výlučnosti obchodní firmy	50
3.4. Ochrana obchodní firmy	51
3.4.1. Sankce podle § 37 HGB	51
3.5. Závěrem k německému firemnímu právu	52
4. Nástin úpravy firemního práva ve Velké Británii	54
4.1. Úvodem k firemnímu právu	54
4.2. Obchodní jméno	54
4.3. Název společnosti	56
4.3.1. Užívání klamavého názvu společnosti	58
4.4. Závěrem k anglické úpravě firemního práva	59
5. Závěr	60
Seznam použité literatury a jiné prameny	62

Seznam použitých zkratk:

Obecný zákoník obchodní č. 1/1863 ř.z.	„OZO“
Hospodářský zákoník č. 109/1964 Sb.	„HZ“
Obchodní zákoník č. 513/1991 Sb.	„obch. zák.“
Občanský zákoník č. 40/1964 Sb.	„OZ“
Zákon o soukromém podnikání občanů č. 105/1990 Sb.	„ZSPO“
Občanský soudní řád č. 99/1963 Sb.	„OSŘ“
Obchodní firma	„firma“
Handelsgesetzbuch z r. 1898	„HGB“
Bürgerliches Gesetzbuch z r.1896	„BGB“
Gesetz gegen den unlauteren Wettbewerb z r.2004	„UWG“
Business Names Act z roku 1985	„BNA“
Company Act z roku 1985	„CA“
Company and Business Names Regulation z roku 1981	„CBNR“.

„Čím pak je jméno rodinné v životě občanském a zvučný predikát v životě šlechtickém, tím je ve světě obchodním jméno obchodní, čili firma.“¹

1. Historie obchodní firmy

1.1. Počátky firmy

Vznik obchodní firmy jako základu firemního práva není přesně stanoven, ale je jisté, že se začala vyvíjet už s počátky obchodního práva. Její vývoj se pak prolínal s vývojem práva obchodních společností, obchodního rejstříku a práva směnečného.

Někteří autoři považují za jakýsi prapůvod firmy už dobu asyrskou a novobabylónskou, tzn. 7. a 6. stol. př. Kr. Původně byla firma jménem obchodních společností a až později se stává také firmou jednotlivých obchodníků. V novověku je firma používána jako široké označení i pro formální obchodníky, kteří obchody fakticky neprovozovali a pro jiné hospodářské subjekty, zejména družstva, které dle tehdejších zákonů byly také označovány za firmu.

V Čechách byly už od roku 1764 vedeny obchodní rejstříky, tehdy zvané firemní knihy, zejména v Starém firemním archivu pražského obchodního soudu. Zajímavostí je rozdělení těchto zápisů na firemní knihy křesťanské a firemní knihy židovské.

1.2. Úprava firmy v Obecném zákoníku obchodním č. 1/1863 ř.z.

Čl.15 Obecního zákoníku obchodního (dále jen „OZO“) a §17 odst. 1 německého obchodního zákoníku stanoví shodně pojem firmy takto: Firma obchodníka je jméno, pod nímž obchodník v obchodě obchody své provozuje a jímž podepisuje.

„Jako každé jméno jest i firma pouhým prostředkem k označování a rozeznávání určitého právního subjektu, nikoli však právním subjektem samotným.“² I v této úpravě lze již vidět,

---

¹ Švamberg, G.: Právo firemní, nákladem vlastním, tiskem Unie, v Praze 1917 str. 7.

² Švamberg, G.: Právo Firemní, nákladem vlastním, tiskem Unie, V Praze 1917, str.17.

že firma je pouhým označením rozlišující jednotlivé subjekty od sebe, a nikoliv subjektem samým.

Dle § 23 OZO nelze převádět firmu bez závodu (podniku). Firmu lze tedy převést jen se závodem, nový právní subjekt tak bude používat jméno původního právního subjektu.

Obchodní jméno obchodník-jednotlivec používá jen, pokud jedná v rámci svých obchodních vztahů, naopak při jiných jednáních nadále používá své občanské jméno. Společnosti, které jiné než obchodní jméno nemají, používají výlučně své obchodní jméno.

Označení firma se podle OZO nevztahuje na podomní obchodníky a obchodníky, kteří neplatí alespoň minimum výdělkové daně. Výjimka byla stanovena pro turecké velkoobchodníky, obchodníky, kteří po získání povolení k provozování obchodu ve velkém mohli být zapsáni do firemního rejstříku. Obchodní firmu má tedy kupec jednotlivec, který je obchodníkem plnoprávným, platí tedy alespoň minimální výdělkovou daň a spadá tak mezi obchodníky podléhající protokolační povinnosti. Co se týče společnosti komanditní, platí pro ni stejná podmínka placení minimální daně. Akciová společnost používá obchodní firmu, pouze pokud jde o obchodní akciovou společnost (ještě mohly existovat akciové společnosti neobchodní, ty měly také firmu, ta byla ale neobchodní, a proto se na ni nevztahovaly předpisy rakouského obchodního zákoníku o obchodních firmách). Naproti tomu německý obchodní zákoník rozdíl mezi obchodní a neobchodní akciovou společností nečinil, obě používaly firmu, i když jedna byla obchodníkem pouze formálně. Podobné pravidlo platilo v OZO pro společnost s ručením omezeným, ta byla firmou nezávisle na tom, zda obchody skutečně provozovala. Totéž platilo i o družstvech. Firma byla jménem každého družstva.

Označení firma mohly za určitých podmínek používat i právnické osoby (pokud platily vyšší výdělkovou daň), pochybné právní útvary a veřejné banky.

Firma se v případě veřejné obchodní společnosti, komanditní společnosti, akciové společnosti, společnosti s ručením omezeným, v případě družstev a některých veřejných bank stává nejen jménem, pod nímž tyto subjekty provozují své obchody a podepisují se, ale i jménem, pod nímž nabývají všechna práva a pod nímž vystupují před soudem.

Plnoprávným kupcům byla stanovena firemní povinnost. Tuto povinnost upravoval čl. 19 OZO jako povinnost každého kupce přihlásit svou firmu k zápisu do obchodního rejstříku k soudu, v jehož obvodu se jeho obchodní závod nachází.

Pro vznik firmy je nutno odlišit vznik a zápis firmy do rejstříku. Pouze pro akciovou společnost, společnost s ručením omezeným a družstva je zápis firmy do rejstříku nutnou podmínkou jejich vzniku. Naopak pro kupce jednotlivce, veřejnou obchodní společnost

a komanditní společnost stačí pro vznik firmy přijmout určité jméno vytvořené podle právních předpisů o tvoření firem a pak toto používat při provozování svého obchodu.

Firmy lze pak členit³ na firmy obchodní a firmy prosté, dále na firmy kupců jednotlivců a firmy společenské. Dále lze firmy dělit na firmy osobní, věcné a firmy smíšené. Toto třetí dělení firem se u nás v pozměněné podobě dochovalo dodnes, proto se na něj zaměřím více. U osobní firmy musí existovat osobní neomezené ručení všech nebo alespoň některých společníků a v názvu musí být povinně zastoupeno jméno obchodníka. Naopak ve společnosti věcné jméno společníka v názvu společnosti nevystupuje a společník se na společnosti účastní jen určitým kapitálem. Zvláštním případem je pak společnost s.r.o., která je považována za určitý smíšený model těchto dvou typů. Dalším možným členěním firem je členění na firmu novou (původní) a firmu starou (převedenou, odvozenou).

Převod firmy umožňuje čl. 22-24 OZO a to za splnění těchto podmínek: Firma může být převedena jen se závodem a to buď smlouvou, nebo dědictvím. Převedený závod musí skutečně existovat, převod závodu a firmy musí být současný, převedená firma musí být správná (v souladu se zákonem), musí být udělen výslovný souhlas dosavadního majitele firmy nebo jeho právního nástupce k dalšímu vedení firmy.⁴

Zánik firmy zákon sám neupravuje, ale lze dovést z povahy věci samé, že firma zanikne, pokud se obchodník vzdá provozování závodu a svůj závod s firmou na nikoho nepřevede.

Za hlavní zásady firemního práva se považuje⁵ zásada firemní povinnosti (znamená povinnost zřídit firmu, pokud splní zákonné předpoklady), zásada pravdivosti a přiměřenosti firmy (firma nesmí obsahovat nic klamavého), zásada jasnosti firmy (firma nesmí obsahovat matoucí údaje o majiteli firmy u osobní firmy nebo předmětu podniku u věcné firmy), zásada jednotnosti firmy (obchodník musí mít pro svůj podnik jen jedno jméno), zásada nedělitelnosti firmy (jednou zvolená firma tvoří nedělitelný a nerozlučný celek), zásada výlučnosti firmy (v témže místě nebo v téže obci může být zapsána jen jedna firma určitého znění, od níž se pak každá další musí zřetelně lišit), zásada rozeznatelnosti firem (každá nová firma se od firem zapsaných v téže obci nebo v témže místě musí zřetelně lišit), zásada veřejnosti firmy (poměry ve firmě musí být veřejně známy, aby byla chráněna dobrá víra kontrahentů. K tomu slouží tři instituty: protokolační povinnost firem v obchodních a společenstevních rejstřících, vyhlášení zapsaných firem, jejich změn a zániku v určitých veřejných novinách a povinnost založit notářsky nebo soudně ověřené podepisování firmy do

³ Dělení firmy viz Švamberk, G.: Právo firemní, nákladem vlastním, tiskem Unie, v Praze 1917, str. 26.

⁴ Zcela opačný názor o nepřevoditelnosti firmy zastává Pisko (ve své *Das kaufmännische Unternehmen* str. 289).

⁵ Vamberk, G., Právo firemní, nákladem vlastním, tiskem Unie, v Praze 1917, str. 56.

rejstříkových soudních spisů.). Ve srovnání se zásadami, které dnes ovládají firemní právo, byla škála tehdy platných zásad mnohem rozsáhlejší.

Ochrana firmy je rozdělena na ochranu firmy v zájmu veřejného pořádku a ochranu firmy v zájmu soukromém. Ochranu firmy v zájmu veřejného pořádku vykonávají příslušné úřady z moci úřední a často je zaměřena proti samotnému majiteli firmy, který svou firmu nesprávně užívá. Naopak ochrana v zájmu soukromém spočívá v právu osoby, která se cítí neoprávněným užíváním firmy dotčená na svých právech, aby žalovala neoprávněného uživatele firmy a to žalobou na upuštění od neoprávněného užívání firmy nebo žalobou o náhradu škody.

1.3. Občanský zákoník z.č. 141/1950 Sb.

Občanský zákoník jako jeden ze základních právních předpisů tzv. právnické dvouletky zrušil s výjimkou několika málo ustanovení Obecný zákoník obchodní č. 1/1863 ř.z. a s ním i jeho úpravu firemního práva.

Občanský zákoník obsahoval úpravu ochrany jména fyzické osoby nebo názvu právnické osoby a to v § 22 jako možnost toho, kdo je zkrácen ve svých právech tím, že někdo jiný neprávem užívá jeho jména, příjmení, názvu nebo krycího jména, aby se domáhal, aby od toho bylo upuštěno. Takto poskytnutá ochrana byla ochranou absolutní a neformální, tzn. ochrana byla poskytována jak proti jednání podnikatelů, tak i spotřebitelů a nebyla vázána na zápis jména nebo názvu do příslušného rejstříku.

1.4. Hospodářský zákoník z.č. 109/1964 Sb. a firma

Zásadní změny v dosavadním firemním právu přinesl zákon č. 109/1964 Sb. hospodářský zákoník (dále jen „HZ“). Základem bylo ustanovení § 17 hospodářského zákoníku, který upravoval socialistické organizace. Těm bylo uloženo v hospodářských vztazích vystupovat svým jménem. Tím byla zakotvena zásada nezaměnitelnosti názvu pro socialistické organizace.

Do hospodářského zákoníku byla komplexnější úprava obchodní firmy vnesena až novelou č. 103/1990 s účinností od 1.5.1990. Tato úprava byla vytvořena narychlo, aby alespoň dočasně pomohla rekonstrukci obchodního práva. Novela vložila úpravu firmy do

hospodářského zákoníku § 5 „obchodní název (firma)“, tato úprava se však vztahovala jen na firmy organizací. Organizace byly povinny provozovat svou podnikatelskou činnost pod svým obchodním názvem (firmou), který se musel zřetelně lišit od jiných obchodních názvů (firem). Dále bylo stanoveno, že spolu s organizací zanikne i právo k její firmě, nebyl tak upraven ani přechod ani převod „obchodního názvu (firmy)“. Úprava také zakotvovala zásadu výlučnosti a pravdivosti firmy s tím, že zásada pravdivosti se vztahovala pouze na informaci, o jakou organizačně právní formu, popřípadě druh organizace jde.

Proti tomu, kdo nedovoleně obchodního názvu (firmy) užívá, může se ten, jehož zájmy byly dotčeny, domáhat, aby od tohoto jednání upustil a aby nahradil způsobenou škodu. Byl-li obchodní název (firma) zapsán v rozporu s ustanoveními hospodářského zákoníku, může se ten, jehož zájmy byly dotčeny, domáhat výmazu takového zápisu.

Obchodní název (firmu) fyzických osob upravoval zákon č. 105/1990 Sb. o soukromém podnikání občanů (dále jen „ZSPO“). Podle § 8 odst. 1 písm. d) ZSPO se obchodní název (firma) skládá z příjmení podnikatele a popř. z dodatku zamezujícího jeho zaměnitelnost. Orgán příslušný k registraci pak mohl připustit i jiný obchodní název – firmu.

Cílem této novely bylo co nejrychlejší vytvoření obchodního práva založeného na zcela jiných principech, než které platily na území Československa, a snaha napomoci přechodu centrálně plánované ekonomiky na ekonomiku tržní.

Tato právní úprava však neměla dlouhého trvání, už v r.1991 vstupuje v platnost zákon č. 513/1991 Sb. obchodní zákoník (dále jen „obch.zák.“), který zrušil celý hospodářský zákoník.

1.5. Obchodní zákoník z.č. 513/1991 Sb.

Co se týče firemního práva, původní úprava obch.zák. používala pojem obchodního jména. Použitím termínu obchodní jméno a ne obchodní firma zákonodárce reagoval na nejasnosti vyplývající z označení tohoto institutu. Nejasnosti vyplývají především z nepřesnosti běžného hovorového jazyka. Lze proto slyšet, že se „smlouvy uzavírají s firmou“, jedná se s „firmou“, nebo se zavazuje a závazky porušuje „podnik resp. firma“.⁶ Z právního hlediska je však obchodní firma jménem obchodníka, které užívá při právních úkonech. Z důvodu nejasnosti volil zákonodárce místo termínu obchodní firma, tak jak jej např. znovuzavádí novela hospodářského zákoníku č. 109 z roku 1990. Sb., termín obchodní jméno. Autorský komentář

⁶ Pelikánová, I.: Firemní právo v novém obchodním zákoníku, Právní praxe v podnikání, 1993, 6, str.1.

k tomu však dodává, že obchodní jméno ve smyslu § 8 a násl. obch. zák. odpovídá firmě⁷. V samotném zákoně není toto označení použito pro jeho nejednoznačnost v praxi.

Obchodním jménem obchodní zákoník rozumí název, pod kterým podnikatel činí právní úkony při své podnikatelské činnosti. Na rozdíl od dnešní právní úpravy zde není nezbytnou podmínkou zápis podnikatele do obchodního rejstříku. Dnes užívaný pojem obchodní firma je tedy významově užší než pojem obchodní jméno.

Obchodní jméno byl termín zvolený značně nevhodně. Kvůli přílišné šíři tohoto termínu ztrácela úprava reálný význam a účelnost. Za takového stavu pak byl takto široce formulovaný princip firemní výlučnosti téměř nevymahatelný.

Až novela obch. zák. č. 370 z roku 2000 s účinností od 1.1.2001 opět zavedla pojem obchodní firma a to pouze pro podnikatele zapsané do obchodního rejstříku.

„V Důvodové zprávě se k § 8 mj. uvádí, že pojem „obchodní jméno“ byl nevhodným výrazem, protože přílišnou šíří ztrácela úprava reálný význam a racionalitu. Obchodní zákoník se vrací k termínu známému ve středoevropském regionu, a to nejen v našem předválečném právu a v Německu a Rakousku, ale také například v Rusku a Polsku, který se rovněž vžil a běžně se v obchodní praxi používá.“⁸

Domnělá jednoznačnost naší terminologie může často vzbuzovat nejasnosti, zejména zavádějící může být skutečnost, že obchodní jméno je chráněno jako nehmotný statek, což představuje ochranu neformální. Naopak firemnímu právu je poskytována ochrana formální, neboť je vázána na zápis firmy do obchodního rejstříku. Toto potvrzuje i Pařížská unijní úmluva z roku 1883, která ve svém čl. 8 říká: „Obchodní jméno je chráněno ve všech unijních zemích, aniž by bylo třeba je přihlašovat nebo zapisovat; nerozhoduje, zda-li je, či není částí tovární nebo obchodní známky“.

---

⁷ Stuna, S.: Obchodní zákoník s podrobným komentářem pro právní a podnikatelskou praxi, Praha, Trizonia 1992, str. 26: „Podle ustanovení § 8 je obchodním jménem název, kterým podnikatel v rámci výkonu své podnikatelské činnosti činí právní úkony. V tomto vymezení je zákonem použitý pojem obchodního jména totožný s někdy používaným pojmem „firma“, pokud je tento pojem užit v uvedeném významu. Pojem „obchodní jméno“ byl v textu zákona použit proto, že je jednoznačný, zatímco pojem „firma“ má více významů. Pod tímto jménem tedy podnikatel v právních vztazích vystupuje, žaluje a může být žalován.“ (autorem této části komentáře je prof. K.Knap).

⁸ Lochmanová, L.: Obchodní jméno (firma) ve světle novely obchodního zákoníku, Právo a podnikání, 2000, č.11, str. 7.

2. Obchodní firma

2.1. Obchodní firma obecně

Pojem obchodní firma (dále jen „firma“), který nahradil pojem obchodní jméno, má užší význam než původní pojem obchodní jméno používaný od roku 1992. Je však třeba tento pojem firma také odlišovat od termínu firma, který byl do hospodářského zákoníku vnesen novelou č. 103/1990 Sb.

Firma (tak jak je současně upravena v obch. zák.) je spjata se zápisem podnikatele,⁹ jak fyzické tak právnické osoby, do obchodního rejstříku. Z toho vyplývá, že podnikatel, právnická nebo fyzická osoba nezapsaná v obchodním rejstříku činí právní úkony buď pod svým názvem (právnická osoba), nebo pod svým jménem a příjmením (fyzická osoba). Na podnikatele, kteří nejsou zapsáni v obchodním rejstříku, se tedy nevztahují ustanovení obchodního zákoníku o firmě. Nelze se tedy ani podle těchto ustanovení domáhat ochrany. Ochrana podnikatelům nezapsaným v obchodním rejstříku je poskytována podle občanského zákoníku nebo podle předpisů na ochranu proti nekalé soutěži.

2.2. Pojem a podstata obchodní firmy

Obchodní firma je upravena v části první, hlavě první, díle III., §§ 8 – 12 obch. zák. Samotný pojem obchodní firmy je vymezen v § 8 tak, že se jím rozumí název, pod kterým je podnikatel zapsán do obchodního rejstříku a pod kterým je povinen činit právní úkony.

Podstata firmy je dána právě tím, jakým způsobem jsou subjekty oprávněny činit právní úkony. Pod sankcí neplatnosti úkonu musí být úkon učiněn pod názvem, který je firmou. Podnikatel může při své činnosti nepochybně používat různých zvláštních označení, ochranných známek, značek provozoven atp., nicméně žádné z těchto označení není označením podnikatele při právním úkonu a není jeho identifikačním znakem.¹⁰

Důležitou vlastností firmy je tedy přesná identifikace subjektu, ke kterému náleží. Samotná firma nemá materiální ani procesní právní subjektivitu, nemá tedy způsobilost mít práva a povinnosti a nemůže ani činit procesní úkony.¹¹

⁹ §2 odst 2 obchodního zákoníku.

¹⁰ Dědič, J.: Obchodní zákoník komentář, Polygon, Praha 2002, str. 72.

¹¹ R 5/1994 Obchodní jméno (firma) není způsobilé mít práva a povinnosti. Rozhodnutí správního orgánu, které ukládá povinnosti obchodnímu jménu, vyvolává nulitu správního aktu (srovnej SprJ 2/1998, s. 52).

Použití firmy je nezbytným atributem platnosti právního úkonu, je základní podmínkou pro uplatňování práv v soudním řízení a v neposlední řadě též nezbytným atributem ochrany spotřebitele.¹² Pod firmou činí podnikatel všechny právní úkony související s podnikáním – uzavírá smlouvy a jiné dohody, podává žádosti a podání ke státním orgánům, daňová příznání, vznikají mu práva a závazky, uplatňuje svá práva u soudu, žaluje a může být žalován. Obchodní zákoník podnikatelům výslovně nestanoví, že podnikatel musí mít firmu, přesto můžeme k tomuto závěru dojít. Dovodíme to ze samotné definice podnikání. To obch. zák. definuje ve svém § 2 odst. 1 jako soustavnou činnost prováděnou samostatně podnikatelem vlastním jménem a na vlastní odpovědnost za účelem dosažení zisku. Firma má přímý vztah k podniku a podnikateli, a je tedy obligatorním označením. Naopak ochranné známky a označení původu výrobků jako další z práv na označení, jsou pouze fakultativními označeními výrobků.

V obchodním zákoníku jsou kogentně určena nejen pravidla tvorby firmy, ale i převodu, přechodu a změny firmy.

Dále je třeba zmínit, že ustanovení obchodního zákoníku o firmě podléhají i zahraniční osoby podnikající na našem území. Dle § 21 obch. zák. se na ně v otázce firemního práva vztahuje stejný režim jako na tuzemské podnikatele.

2.3. Funkce obchodní firmy

Výchozím pojmovým znakem firmy je její individualizační (rozlišovací) funkce. Podnikatel má právo k výhradnímu užívání firmy – což jej individualizuje. Individualizace slouží nejen pro potřebu ochrany zájmů podnikatele, ale i k ochraně zájmů spotřebitele, kterým usnadňuje zejména orientaci na trhu. Nezanedbatelný je i veřejný zájem na řádném fungování tržního prostředí.

Další neméně významnou funkcí je ochranná funkce firmy. Vznik ochrany firmy je vázán na určitou právní skutečnost. Tou je zápis podnikatele do obchodního rejstříku.¹³ Doba ochrany obchodního jména (pozn. autorky: firmy) je časově neomezená a spojená s existencí podnikatelského subjektu, který je po právu užívá.¹⁴

Z dalších funkcí firmy je třeba zmínit funkci diversifikační, garanční či funkci propagační.

---

¹² Dědič, J.: Obchodní zákoník komentář, Polygon, Praha 2002, str. 72.

¹³ Podle dřívější úpravy, kdy ochranu obchodního jména požívali i fyzické osoby nezapsané do obchodního rejstříku, byl počátek ochrany obchodního jména spojen s faktickým užitím obchodního jména při hospodářské činnosti.

¹⁴ Ježek, J.: Ochrana obchodního jména, Daňová a hospodářská kartotéka, 1996, č.1.

Stranou nezůstává ani ekonomický význam firmy. Firma reprezentuje podnikatele na trhu a stává se známou, dostává se do podvědomí spotřebitele, což může podnikateli značně upevnit jeho postavení v hospodářské soutěži .

S obchodním jménem (pozn. autorky: firmou) je nerozlučně spjata dobrá pověst podniku (goodwill, achalandage). Dobrá pověst podniku je termín zahrnující nehmotné a samostatně nevyčíslitelné hodnoty spojené s určitým podnikatelským subjektem spočívající zejména v oblíbenosti podniku, jeho produkci, v rozsáhlosti a stálosti podnikových kontaktů, v objektivně existujících předpokladech pro odbyt zboží, v objektivně existující tradiční klientele apod. ¹⁵

2.4. Tvorba obchodní firmy

2.4.1. Zásady tvorby

Pro firmu jsou stanoveny dvě základní podmínky, které musí být splněny, aby byl správně identifikován subjekt, který pod svou firmou vstupuje do všech jednání souvisejících s jeho podnikatelskou činností. Firma nesmí být zaměnitelná s firmou jiného podnikatele a dále musí vyjadřovat právní charakter a postavení podnikatele.

Právní úprava firmy je u nás, ale i v zahraničních právních řádech ovládána zásadami nezaměnitelnosti, pravdivosti, jasnosti a jednotnosti firmy. Náš obch. zák. z těchto zásad výslovně uvádí jen jednu a to v § 10 odst. 1 zásadu nezaměnitelnosti neboli výlučnosti. Tuto zásadu zdůrazňuje ještě tím, že firma kromě toho, že nesmí být zaměnitelná s jinou firmou, nesmí ani působit klamavě. Tím je myšleno, že firma nesmí vzbuzovat klamnou představu o podnikateli ani o předmětu podnikání. Další zesílení zásady nezaměnitelnosti nalezneme ve větě druhé téhož paragrafu, který stanoví, že k odlišení firmy nestačí rozdílný dodatek označující právní formu. Dochází tu sice k překrytí s právem nekalé soutěže, avšak ochrana poskytovaná podle §10 odst. 1 je na rozdíl od ochrany poskytované podle norem práva na ochranu proti nekalé soutěži ochranou absolutní, a týká se tudíž všech vztahů bez ohledu na to, zda mají soutěžní povahu či nikoliv. ¹⁶

Zaměnitelnost firmy je třeba posuzovat z několika hledisek, hlediska věcného – dle předmětu nebo oboru podnikání, hlediska územního – není v rozporu se zásadou výlučnosti,

¹⁵ Bártová, H.: Psychologické aspekty známky, celostátní symposium o ochranných známkách, Karlovy Vary 1990.

¹⁶ Eliáš, K.: Kurs obchodního práva, Obecná část, Soutěžní právo, 4. vydání, C.H.Beck 2004, str. 113 autorem této části je Bartošíková, M.

pokud dvě stejné firmy působí na různých územích, hlediska časového – není na závadu, pokud vznikne nová firma shodná s některou zaniklou (výjimkou by byla firma natolik proslulá, že by i po jejím zániku mohlo dojít k záměně).

Výlučnost obchodní firmy obchodní zákoník teritoriálně nevymezuje, lze tedy dovodit, že se vztahuje na území celého státu.

Zásada nezaměnitelnosti se nejvíce uplatní při tvorbě firmy, tedy v okamžiku, kdy podnikatel tvoří a následně zapisuje znění své firmy do obchodního rejstříku.

Součástí firmy, společnosti a jiných právnických osob je tzv. silný prvek, který má pro firmu významnou rozlišovací schopnost. Dle některých autorů¹⁷ jsou firmy zaměnitelné, nejen pokud jsou zcela identické, ale i pokud mají identický silný prvek. Tato teze silných prvků ale neplatí vždy absolutně, a tak příčiny zaměnitelnosti firmy musí být posuzovány individuálně, dle okolností jednotlivého případu s ohledem na firmu samotnou, její silný prvek, trh, na kterém působí, a teritorium, na němž dochází ke střetu firem.

K dalším zásadám, které ovládají tvorbu firmy, patří princip pravdivosti firmy. Tento princip spolu se zásadou jasnosti a jednotnosti firmy, jak již bylo řečeno výše, obchodní zákoník neuvádí, ale můžeme k nim dojít extenzivním výkladem. Zásadu pravdivosti lze dovodit např. z ustanovení o firmě podnikatele – fyzické osoby, z ustanovení o dodatku o právní formě právnické osoby, z ustanovení o nekalé soutěži atd.¹⁸ Princip pravdivosti firmy je blízký principu výlučnosti a spočívá v tom, že by firma neměla vypovídat nepravdivé informace a působit klamavě. Údaje obsažené ve firmě musí být shodné se skutečností a musí podávat pravdivou informaci o skutečném stavu, tak např. firma fyzické osoby nesmí budit zdání společnosti či dokonce společnosti zahraniční (použití cizojazyčného dodatku).

Částečně je princip pravdivosti firmy prolomen připuštěním tzv. staré firmy. Firemní právo ve své teorii rozlišuje tzv. firmu starou a firmu novou. Nová firma je firma, kterou si podnikatel dle firemních zásad zvolí a nechá zaregistrovat. Naproti tomu stará firma je firma, kterou podnikatel převede (lze pouze s převodem podniku) nebo která přejde na právního nástupce.

Jelikož by stará firma byla v zásadním rozporu s principem pravdivosti, stanovil zákonodárce pro převod a přechod firmy určité podmínky. Tak např. v případě dědění firmy po fyzické osobě je obligatorně stanoveno použití dodatku označující nástupnictví a jméno nástupce. Povolení tzv. staré firmy je logickým důsledkem toho, že firma se za dobu své

¹⁷ srovnej Dědič, J.: Obchodní zákoník komentář, Polygon, Praha 2002, str. 82.

¹⁸ Eliáš, K.: Kurs obchodního práva, Obecná část, Soutěžní právo, 4. vydání, C.H.Beck 2004, str. 113 autorem této části je Bartošíková, M.

existence stává důležitou a cennou součástí podniku, a podnikatelé tak mají eminentní zájem na jejím zachování.

Zásadu jednotnosti lze vyjádřit tak, že jeden podnikatel musí všechny své podnikatelské aktivity činit pod jednou firmou. Proto nejsou přípustné nejen dva názvy pro tentýž podnik, ale ani drobné odchylky ve znění obchodního jména.¹⁹ Je třeba však odlišit fyzickou osobu, která dle zákona o živnostenském podnikání může provozovat více živností najednou. Může mít tedy i více firem (pro každou živnost jednu) s tím, že základem každé firmy musí být jméno a příjmení podnikatele.

Další zásadou je zásada jasnosti firmy, která vyjadřuje požadavek, aby údaje a název byly vyjádřeny srozumitelně, jasně a nezastíral pravý stav věci. Identita majitele nebo předmět podniku nesmí být ve firmě jakkoli zatemňován.

Firemní právo jednotlivých států se liší podle toho, zda uplatňuje princip firemní volnosti nebo firemní vázanosti. Princip firemní vázanosti spočívá ve stanovení striktních podmínek pro tvorbu nové firmy (viz. např. rakouské, německé právo). Naše platná právní úprava obsahuje na jedné straně prvky firemní vázanosti, na druhé straně velmi silné prvky firemní volnosti.²⁰ Pro fyzickou osobu platí princip firemní vázanosti a některé obchodní společnosti a družstva ovládá princip firemní volnosti.

2.4.2. Struktura obchodní firmy

Struktura obchodní firmy se skládá z firemního kmene, což je vlastní název (corpus firmarea), a z firemních dodatků.

Firemní dodatky mohou být obligatorní nebo fakultativní a mohou se týkat právní formy obchodní společnosti, sídla společnosti, předmětu podnikání, nástupnictví ve společnosti atd. Obch. zák. nestanovuje umístění dodatku, lze jej tedy umístit jak za, tak i před firemní kmen.²¹

Fyzické osoby mají možnost použít dodatek odlišující osobu podnikatele, předmět nebo místo podnikání. Formulace § 9 odst. 1 věty 2. obch. zák.,²² která v souvislosti s možností užití dodatku používá výraz zpravidla, nevylučuje ani užití fantazijních dodatků. Podle povahy dodatků je můžeme dělit na dodatky osobní, věcné nebo fantazijní. Osobním

¹⁹ Lochmanová, L.: Práva na označení, Orac, Praha 1997, str. 13.

²⁰ Pelikánová, I.: Firemní právo v novém obchodním zákoníku, Právní praxe v podnikání, 1993, 6, str.10.

²¹ Práv. 1909, s. 905: Z označení „dodatek“ neplyne, že by nutně musel být uváděn jen za firemním kmenem.

²² § 9 odst. 1. věta 2. obch. zák.: Firma fyzické osoby může obsahovat dodatek odlišující osobu podnikatele nebo druh podnikání vztahující se zpravidla k této osobě nebo druhu podnikání.

dotekem může být dodatek vyjadřující rodinný poměr (např. starší, mladší, otec, syn). Věcný dodatek specifikuje podnikatelskou činnost (např. zámečník nebo švadlena). Fantazijním dotekem může být jakékoliv vymyšlené označení. Firma fyzické osoby s fantazijním dotekem může znít Jakub Šedivý, Start.

V zásadě je užití doteků pro fyzickou osobu fakultativní. V případě, že budou mít dva podnikatelé fyzické osoby shodné jméno a příjmení, lze dodatek považovat za povinný.²³ Povinný je také dodatek v případě nástupnictví, v případě tzv. staré firmy.

Pro právnické osoby podnikatele platí povinnost použít dodatek označující jejich právní formu. Toto však neplatí výhradně, povinnost užít dodatek označující právní formu mají jen ty právnické osoby, kterým tuto povinnost ukládá i zvláštní právní úprava buď obsažená v zákoníku, nebo v jiném zákoně. Např. spolek podle sdružovacího zákona při svém podnikání na základě živnostenského oprávnění nemusí používat žádný dodatek.

Od firemních doteků je třeba odlišit různá zvláštní označení např. provozoven (restaurací, hotelů, prodejen). Tato označení nejsou dodatky k firmě, netvoří tedy ani součást firmy a nemohou být chráněny jako firma. Jsou chráněny podle ustanovení § 44 a násl. obch. zák. o ochraně proti nekalé soutěži

Firemní kmen, neboli vlastní název, může mít tři podoby: Jedná se o firmy osobní, věcné a fantazijní. Firmou osobní je jméno podnikatele, což je u fyzické osoby její jméno a příjmení. Osobní firmou u podnikatele fyzické osoby tak může být např. Josef Novotný.²⁴ Úprava osobní firmy u právnických osob je komplikovanější. Dle § 19 b obch. zák. je jménem právnické osoby její název, který musí být určen při jejím zřízení. Tento název plní stejnou funkci jako jméno a příjmení u fyzické osoby. V zásadě lze říci, že obchodní společnost má osobní firmu, pokud v názvu obsahuje jména společníků. Název tedy může např. znít Pospíšil a Stárek, spol. s r.o. U většiny právnických osob platí, že jejich firma je od vzniku právnické osoby zároveň jejich názvem. Ale jsou i právnické osoby nepodnikatelé, které při svém vzniku používají název v souladu s obch. zák. a zaregistrují si svou firmu teprve, až začnou provozovat podnikatelskou činnost.

Věcná firma je název odvozený od předmětu podnikání. Pozitivem věcné firmy je to, že zákazníkovi, ale i konkurenci poskytuje informaci o zaměření podniku podnikatele, má tedy určitou přínosnou informační hodnotu. Příkladem věcné firmy je např. Stamont, a.s.

²³ Srovnej Bartošíková, M.: K právní úpravě obchodního jména v obchodním zákoníku, Právní rádce, 1994, č.3.

²⁴ úř. sb. 18 100 (z r. 1941): Je-li určitá osoba v matrice zapsána určitým jménem, má se za to, že je právoplatným nositelem tohoto jména a má nejenom právo, ale i povinnost tohoto jména užívat, třebas byl snad zápis nesprávný, pokud omyl nebyl ve správním řízení opraven.

Fantazijní firmou může být jakékoliv smyšlené označení, to ale nepřináší žádanou informaci o předmětu podnikání nebo o osobě podnikatele. Určitou informační hodnotu může fantazijní firma získat, stane-li se obecně známou. Tak např. fantazijní firma právnické osoby může znít Pegas, s.r.o.

Je možné i kombinování firemního kmene. Smíšený firemní kmen by pak mohl znít Horák – Benekov, spol.s.r.o. Lze užít i symbolické názvy firmy. Úspěšné bývají často ty, které mají jistý komický účinek. Mezi ta zdařilejší patří např. obchodní jméno Stonožka pro podejnu obuvi, Čáp pro agenturu zajišťující hlídání dětí, Kadeřnictví Lokna, viceslovné jméno Zelcné zdraví svědčící prodejně léčivých bylin.²⁵

Vždy bude pro podnikatele výhodou, pokud si zvolí firmu, kterou veřejnost dobře přijímá, třeba už jen proto, že si z ní může odvodit, jaké služby podnikatelský subjekt poskytuje. Dobře zvolená firma může působit jako účinná reklama a přispět tak k prosperitě podniku. Naopak název nesrozumitelný či špatně zapamatovatelný se spotřebiteli plete a obtížně pamatuje.

Firma také nesmí narušovat obecnou mravnost. Pokud by firma obsahovala vulgarismy nebo nějaké fašistické označení, mohlo by to být bráno jako výkon práv v rozporu s dobrými mravy a právní úkony, které se přiči dobrým mravům jsou podle § 39 obč. zák. neplatné. Podnik si může nechat do obchodního rejstříku zapsat některou svou organizační složku jako odštěpný závod. Tato možnost je upravena v § 7 odst. 1 obch. zák. Při provozování odštěpného závodu se užívá obchodní firmy podnikatele s dodatkem, že jde o odštěpný závod. Odštěpný závod tedy může mít své označení, které by mohlo znít následovně Neon, a.s., odštěpný závod Galena, Opava.

Obchodní zákoník ve svých přechodných ustanoveních stanoví, že nepozbudou platnosti a ani nemusí být uvedeny do souladu s § 8 a násl. obch. zák. průkazy živnostenských nebo jiných podnikatelských oprávnění vydaných ke dni účinnosti tohoto zákona znějící na obchodní jméno.

2.4.2.1. Struktura obchodní firmy podnikatele – fyzické osoby

Firmou fyzické osoby je ve smyslu § 9 odst. 1 obch. zák. její jméno a příjmení. Obě součásti jména musí být používány v zákonem stanoveném pořadí, tedy Jan Macháček, nikoliv Macháček Jan. Dále nesmí být používána jen počáteční písmena křestního jména

²⁵ Lochmanová, L.,: Práva na označení, Orac, Praha 1997, str. 14.

a nebo jen příjmení samotná. Jméno a příjmení musí být ve firmě prostě užito tak, jak opravdu zní (zásada pravdivosti).

Obchodní zákoník nevyslovuje důsledný požadavek pravdivosti obchodního jména, jde ale o princip, který je obecně uznáván nejméně v té míře, že obchodní jméno nesmí vzbuzovat klamnou představu o postavení podnikatele a předmětu jeho podnikání.²⁶

Rozdílná úprava byla v prvorepublikovém všeobecném obchodním zákoníku. Ten stanovil povinnost tvořit firmu kupce jednotlivce jen z příjmení, tedy jména rodového. Jméno křestní bylo pouze dodatkem firmy kupce jednotlivce.

Ještě dnes se můžeme v obchodních vztazích setkat s pozůstatkem úpravy firmy fyzické osoby, kterou u nás zavedl ZSPO. Tento zákon umožnil, aby fyzická osoba podnikala pod zvláštním – fantazijním názvem bez uvedení svého jména. Takto vytvořené obchodní jméno používala řada podnikatelů a bohužel ještě i dnes nadále používá. Tyto obchodní jména také dodnes najdeme zapsána v obchodním, podnikovém nebo živnostenském rejstříku. Tento stav je zjevně protizákonný. Podnikatelům užívajícím takové obchodní jméno byla uložena povinnost, aby po účinnosti obch. zák. uvedli tento stav do souladu se zákonem, aby byl opraven zápis v příslušném rejstříku a aby dále vystupovali pod legitimním obchodním jménem.

Jméno a příjmení použité ve firmě podnikatele fyzické osoby nesmí být nikterak zkracováno, nesmí se užívat zdrobnělin ani hovorových jmen např. Svát'a místo Svatopluk nebo Jenda místo Jan.

Co se týče ženy podnikatelky, ta musí užívat jméno, které jí aktuálně podle práva náleží. Pokud se žena podnikatelka vdá, již nesmí užívat ve firmě své dívčí jméno, a naopak po rozvodu nebo ovdovění a znovu se vdá, nesmí užívat jméno svého dřívějšího manžela. V případě, že žena změní jméno v průběhu podnikání, může ve firmě užívat i své původní jméno s dodatkem obsahujícím jméno nové. Jestliže se tedy podnikatelka Jana Nováková v průběhu podnikání provdá za pana Šťastného a přijme jeho příjmení, může její firma znít Jana Šťastná, nebo Jana Nováková provdaná Šťastná, nebo taky Jana Nováková – Šťastná. Je samozřejmé, že stejně tak může sňatkem změnit příjmení muž podnikatel, ale u žen bude asi tato situace častější.

Příjmení ženy podnikatelky je nutno uvádět ve firmě tak, aby z něj bylo patrné, že jde o ženu podnikatelku. Je tedy povinné užít koncovku, která k ženskému tvaru daného příjmení náleží, např. -ová, -vská a další. Toto se vztahuje na ženu české národnosti, která musí

---

²⁶ Tomsa, M., : K obchodnímu jménu a jeho ochraně, Obchodní právo, 1995, č. 7-8.

používat úřední českou podobu svého jména. Právní důslednost ovšem velí, aby například Rakušanka podnikající na našem území používala úřední podobu svého příjmení v Němčině, kde se nerozlišuje mezi tvary pro muže a ženu.²⁷ Příjmení Rakušanky by pak znělo Klestil nikoliv Klestilová. K získání úplné informace o podnikatelce by pak sloužilo jméno křestní. Pokud by ani křestní jméno nepomohlo k identifikaci subjektu (což se u zahraničních jmen může stát), pak by bylo možné použít dodatek, jímž by se vyjádřilo, že daný podnikatelský subjekt je žena. Byl by to zřejmě dodatek odlišující osobu podnikatele.

Pro přesnější rozlišení může firma podnikatele fyzické osoby obsahovat dodatek. Jak již bylo zmíněno výše, může to být dodatek odlišující osobu podnikatele, druh podnikání nebo místo podnikání. Dále lze dodatky dělit na věcné, osobní a fantazijní. Mezi osobní dodatky, kterými jsou typicky dodatky syn, starší, mladší, patří i akademické dodatky, např. Mgr., PhDr. I tyto dodatky lze uvádět před jménem. Příkladem věcného dodatku by byl Tomáš Mach, instalatér. Věcné dodatky tedy souvisí s předmětem podnikání. K přesnější identifikaci podnikajícího subjektu dospějeme kombinací dodatku osobního a věcného. Taková firma by vypadala asi následovně: MUDr. Jana Veselá, zubařka.²⁸

Dalším specifickým dodatkem je uvedení místa podnikání. Pokud vycházíme z dikce § 2 odst. 3 obch. zák.²⁹, pak firma s uvedením místa podnikání vypadá následovně: Petr Horáček, Opava. Pokud bychom k firmě připojili všechny možné dodatky, pak by mohla znít takto: JUDr. Eva Kovaříková, starší, notářka, Bruntál. V tomto případě by byla jistě zajištěna vysoká individualizační funkce firmy. Obchodní zákoník ponechává na vůli podnikatele, jestli některý z možných dodatků ke své firmě připojí. Pouze v situaci, kdy by se na stejném místě vyskytovali dva podnikatelé shodných jmen, bylo by použití dodatku povinné.

Co se týče umístění dodatku, již bylo řečeno, že samotný obchodní zákoník o tomto mlčí. Kdyby zákonodárce chtěl určit postavení dodatku vůči jménu, zřejmě by to stanovil. Tato výslovná úprava však chybí, a tak spíše praxe určuje postavení jednotlivých dodatků. Nebývá sporné to, že akademické tituly píšící se před jméno budou i ve firmě stát před jménem, není také pochyb o umístění dodatku o místě podnikání, jednotně se dává za jméno. Nejednotné názory bývají ohledně dodatku odlišující předmět podnikání, a tak se můžeme setkat jak s firmou Detektiv – Karel Moravec, tak i s firmou Karel Moravec – detektiv.

²⁷ Hajn, Petr.,: K úpravě obchodního jména, Časopis pro právní vědu a praxi, 1995, č.1.

²⁸ Vážný 4 203 (z r. 1924): Firemní dodatek „doktor“ lze připustit jen tehdy, nabyla-li ho osoba, jejíž jméno je součástí firmy, na některé tuzemské vysoké škole, neb byl-li její titul doktorský, dosažený v cizině nostrifikován.

²⁹ § 2 odst. 3 obch. zák.: místem podnikání fyzické osoby je adresa zapsaná jako její místo podnikání v obchodním rejstříku nebo v jiné zákonem upravené evidenci atd.

Pozůstatkem z úpravy firmy před vydáním živnostenského zákona a obchodního zákoníku je dodnes existence několika subjektů, jejichž firmy jsou v rozporu se zákonem. Ač těmto subjektům byla stanovena povinnost uvést zápis do souladu s platnou právní úpravou, z důvodu zažitosti některých jmen ke změně dodnes nedošlo. Časté jsou případy zajímavých cizojazyčných názvů, ve kterých je jméno podnikatele neúplné nebo zatajené. Lze se pak setkat s názvy Sunshine Club, Car Shop, Profi apod., za kterými se leckdy skrývá nenápadný Jan Vopršálek.³⁰

Fyzická osoba, která není zapsána v obchodním rejstříku, podniká od 1.1.2001 pod svým jménem a příjmením a to i tehdy, když před novelou podnikala pod svým obchodním jménem. Co nastane v situaci, pokud fyzická osoba nerespektuje novelizovaný § 8 obch. zák. a nadále vystupuje pod názvem firmy. Takovému podnikateli pak hrozí sankce podle § 24 přestupkového zákona, a to pokuta do výše až 50.000,-Kč nebo zákaz činnosti na jeden rok.³¹

2.4.2.2. Struktura obchodní firmy podnikatele – právnické osoby

Obchodní zákoník ve svém § 9 odst. 2 stanoví, že firmou obchodní společnosti nebo družstva a dalších právnických osob, která vzniká zápisem do obchodního rejstříku, je název, pod kterým je zapsána v obchodním rejstříku. Firmou právnické osoby, která se zapisuje do obchodního rejstříku na základě zvláštního právního předpisu a která vznikla před tímto zápisem, je její název. Součástí firmy právnických osob je i dodatek označující jejich právní formu.

Zákon připouští různé fantazijní, zkombinované a z různých oborů převzaté názvy, v tomto směru se tedy neuplatní princip pravdivosti firmy.

Kdo jsou právnické osoby stanoví §§ 18 až 20a OZ. Jsou jimi sdružení právnických nebo fyzických osob – např. obchodní společnosti, družstva, občanská sdružení, účelová sdružení majetku – např. fondy a nadace, jednotky územní samosprávy – např. obce a kraje, jiné subjekty, o kterých to stanoví zákon – např. státní podniky, pojišťovny, burzy, banky nebo příspěvkové a rozpočtové organizace.

I pro tvorbu firmy právnické osoby platí stejné principy výlučnosti, pravdivosti, jasnosti a jednotnosti, které platí pro tvorbu firmy fyzické osoby.

Firmou obchodní společnosti a družstva je název, pod kterým se zapisují do obchodního rejstříku, a příslušný dodatek označující její první formu. Podle § 56 odst. 1 obch. zák. je

³⁰ Zdražil, M.,: Významný atribut podnikání, Ekonom 1995, č.42.

³¹ Blíže k tomuto Dvořák, T.: Označení fyzické osoby nezapsané v obchodním rejstříku, d a p 2003, č. 7 str. 13.

obchodní společnost právnickou osobou založenou za účelem podnikání. Obchodní společností pak je veřejná obchodní společnost, komanditní společnost, společnost s ručením omezeným, akciová společnost, evropská společnost a evropské hospodářské zájmové sdružení. Co se týče dodatku označující právní formu, vždy je možné užít plné znění, např. komanditní společnost, akciová společnost nebo lze použít jejich zkratky. Zákonem stanovené zkratky, které označují právní formu, jsou upraveny v části druhé obchodního zákoníku. Pro veřejnou obchodní společnost³² se užívá zkratka veř. obch. spol., v.o.s. nebo jméno fyzické osoby společníka s dodatkem a spol.; pro komanditní společnost³³ je to zkratka kom. spol. nebo k.s.; pro společnost s ručením omezeným³⁴ je to zkratka spol. s.r.o. nebo jen s.r.o.; pro akciovou společnost³⁵ to může být zkratka akc. spol. nebo a.s.; pro evropskou společnost³⁶ lze užít zkratky SE; pro evropské hospodářské zájmové sdružení³⁷ lze užít jen jednu zkratku, a to EHVS.

Otázkou také bylo, zda k rozlišení dvou firem, které mají shodný firemní kmen, postačí dodatek rozlišující formu podnikání. Neboli zda jsou dostatečně nezaměnitelné firmy Santos, s.r.o. a Santos k.s. Až následná judikatura stanovila, že dodatek o právní formě podnikání dostatečně rozlišujícím prvkem není.³⁸

Stejně jako u obchodních společností platí i pro družstva požadavek, aby jejich firma obsahovala příslušný dodatek. Ten může např. znít bytové nebo zemědělské družstvo.

I právnické osoby, které se zapisují do obchodního rejstříku na základě zvl. zákona musí ve své firmě mít označení, jež bude pravdivě vypovídat o jejich právní formě. Takový dodatek může třeba znít investiční společnost, investiční fond, penzijní fond, spořitelna, státní podnik, burza nebo banka. Úprava takových právnických osob je stanovena ve zvláštních zákonech, např. v Zákonu č. 21/1992 Sb., o bankách nebo Zákonu č. 77/1997 Sb., o státním podniku.

Dodatky k firmě společností, družstev a ostatních právnických osob je třeba považovat za povinné (§ 9 odst. 2 poslední věta).³⁹ Je to jasný příklad alternativně kogentní právní normy.

---

³² § 77 obch. zák.

³³ § 95 obch. zák.

³⁴ § 107 obch. zák.

³⁵ § 154 odst. 2 obch.zák.

³⁶ Nařízení Rady ES/2157/2001 o statutu evropské společnosti čl.11.

³⁷ § 2 zák č. 360/2004 Sb.

³⁸ Např. rozsudek Vrchního soudu v Praze ve věci sp. zn. 3 Cmo 573/93 ze dne 1. 12. 1993, Dodatek, označující právní formu podnikání právnických osob, není sám o sobě dostatečným rozlišujícím prvkem v jinak zaměnitelných či přímo shodných obchodních jménech těchto právnických osob. Takový dodatek není totiž veřejností vnímán shodně jako zbývající část obchodního jména, neboť není vnímán se stejným stupněm pozornosti.

³⁹ Eliáš, K.: Kurs obchodního práva, Obecná část, Soutěžní právo, 4. vydání, C.H.Beck 2004, str. 117. autorem této části je Bartošíková, M.

Subjekt má sice na výběr z více možností, ale jednu z nich je povinen si vybrat a následně i používat. Jedná se o promítnutí principu jednotnosti.

Firmu je třeba užívat přesně tak, jak je zapsána v obchodním rejstříku. Ten firmu запиše na základě návrhu na zápis, ve kterém musí firma přesně odpovídat firmě uvedené v zakladatelském dokumentu. Z toho vyplývá, že zkratka zvolená v zakladatelském dokumentu je směrodatná a takto musí být při podnikatelské činnosti taky užívána. Nelze tedy používat různé obměněné alternativy zapsané firmy, jak se s tím můžeme občas v praxi setkat. K tomu judikát Nejvyššího soudu z roku 1907 č. 6370/7145: „Firma musí býti – stejně jako jméno osoby – toliko jediná (jednotná). Není přípustné užívati firmy v rozličných zněních. Alternativní označení firmy je v rozporu se zásadou její jednotnosti. Nelze voliti firmu N., společnost s.r.o. anebo N., společnost s ručením omezeným.“⁴⁰ Podnikatel, který při svém jednání použije nepřesné označení své firmy může způsobit, že jeho jednání bude následně posouzeno jako neplatný právní úkon. Zajímavá je taky situace, kdy si podnikatel запиše firmu právnické osoby skládající se z víceslovného názvu a potom bude při své činnosti používat zkratku své firmy tvořenou pouze začátečními písmeny. Tomuto podnikateli nebude pro takto užívanou zkratku, pokud si ji následně nenechá zapsat do obchodního rejstříku, poskytnuta ochrana firmy podle § 12 obch. zák.⁴¹

Jméno či označení se stává firmou až zápisem do obchodního rejstříku; do zápisu není označení firmou a tudíž nemůže být ani jako firma chráněno.

Důležitým okamžikem pro firmu je řízení o zápisu do obchodního rejstříku, které by mělo vyústit v samotný zápis. Řízení ve věcech obchodního rejstříku je v OSŘ upraveno v § 200a a násl. v hlavě páté OSŘ, která především upravuje nesporná řízení. Samotná povinnost soudu zkoumat předpoklady (výlučnost, neklamavost) k provedení zápisu do obchodního rejstříku je stanovena v § 200d odst.1. Existují ale i názory některých autorů⁴², kteří považují zkoumání otázek výlučnosti a neklamavosti firmy v nesporném řízení za nesprávné. Zastávají názor, že porušení zásad stanovených v § 10 odst. 1 by mělo být řešeno v řízení sporném. Jejich stanovisko podporuje i dosavadní judikatura. Z té vyplývá, že vadu v označení firmy nezhojuje její řádný zápis, a i po zápisu do obchodního rejstříku může být firmě uložena povinnost provést změnu firmy.

Obchodní zákoník výslovně stanoví povinnost mít dodatek označující právní formu, avšak o jiných dodatcích vztahujících se k subjektu podnikatele nebo předmětu podnikání obch. zák.

⁴⁰ Eliáš, K.: Obchodní zákoník, 2. vydání, Beck-SEVT, Praha 1995, str.17.

⁴¹ Macek, J.: Ochrana obchodního jména – příklady z praxe, Průmyslové vlastnictví, 1994, č. 12.

⁴² Dědič, J.: Obchodní zákoník, Komentář, Polygon, Praha 2002, str. 79.

mlčí. Můžeme z toho tedy dovodit, že jejich užití je možné. Aby se však tyto dodatky staly součástí firmy, musí být zapsány v obchodním rejstříku.

Sporným se dále může zdát způsob psaní dodatku označujícího právní formu. V praxi vznikly pochybnosti o tom, zda lze tyto dodatky psát velkými písmeny, když obchodní zákoník pro tyto zkratky používá písmena malá. Gramatický výklad zákona podpoří psaní dodatku malými písmeny tak, jak je uvádí obchodní zákoník, avšak výkladem funkčním dospějeme i k opačnému řešení. Lze shrnout, že je možné užít oba způsoby psaní, ale vždy musí odpovídat zápisu v obchodním rejstříku.

Právní osoba může stejně jako osoby fyzické používat i tzv. zvláštní označení (názvy provozoven, poboček). Ty může používat pro vývěsní štíty svých provozoven, při reklamních aktivitách nebo při jiných neformálních úkonech. Pokud by zvláštní označení bylo použito při právním úkonu, může to vést až k jeho neplatnosti. Pro toho, kdo bude firmu právnické osoby žalovat, lze jen doporučit, ať si označení strany žalované ověří v obchodním rejstříku, který je dnes ve své internetové podobě všem snadno dostupný.

Novelou obchodního zákoníku s účinností od 1.1.2001 byla v § 10 odst. 1 obch. zák. změněna druhá věta, která stanoví, že k odlišení firmy nestačí rozdílný dodatek označující právní formu.

2.4.2.3. Sdružení a společné jméno

Právní řád České republiky upravuje tři různé typy sdružení. Prvním z nich je občanské sdružení podle zákona o sdružování občanů č. 83/1990 Sb., které má sloužit k realizaci práva občanů na sdružování. Je právnickou osobou s povinnou registrací a jak už bylo naznačeno, předmětem jeho činnosti není podnikání.

Další typ sdružení je upraven v §§ 20 f až 20 j OZ jako zájmové sdružení právnických osob. Jak už vyplývá z názvu, takto se mohou sdružovat jen právnické osoby a dle širokého zákonného vymezení buď za účelem ochrany svých zájmů, nebo za dosažení jiného účelu.

Třetí forma sdružení, která je upravena v § 829 a násl. OZ umožňuje, aby se několik osob sdružilo a aby se společně přičinily o dosažení sjednaného účelu. Tímto sdružením však nevzniká nový subjekt, sdružení nemá způsobilost k právům a povinnostem. Jedná se pouze o realizaci určitého cíle na základě smlouvy.

Vzhledem k tomu, že cíl, ke kterému je sdružení založeno, může být buď podnikatelský, nebo „nepodnikatelský“, obsahuje občanský zákoník jen základní úpravu v obecné rovině

a vzájemné vztahy mezi účastníky musí blíže upravit smlouva podle účelu, druhu a způsobu sdružení.⁴³

Problematikou označení tohoto sdružení se zabývá v § 10 odst. 2 obch. zák. a to tak, že stanoví, že pokud podniká více osob pod společným jménem bez založení právnické osoby, jsou tyto osoby povinny splnit závazky vzniklé při tomto podnikání společně a nerozdílně. Společné jméno není firmou. Přičemž poslední věta tohoto odstavce byla do obch. zák. vložena až novelou č. 501/2001 Sb.

Někteří autoři takto začleněné úpravě vytýkají její neuspořádanost, ta se však dá pochopit při zohlednění celého významu tohoto paragrafu. Smyslem tohoto nesystematicky zařazeného ustanovení je především založení solidární odpovědnosti pro podnikání více osob pod společným jménem bez založení právnické osoby.⁴⁴

V minulosti také často docházelo k záměně dvou podobných termínů jako je společné jméno a obchodní jméno. Termín společné jméno byl zvolen velmi nešťastně, v žádném případě totiž nemohlo jít o obchodní jméno sdružení, neboť z dikce § 8 jasně vyplývá, že firmu (dříve obchodní jméno) může mít jen subjekt, jímž sdružení podle § 829 a násl. OZ není. Toto se snad alespoň částečně vyřešilo zavedením samotného pojmu firma a vložení poslední věty v § 10 odst. 2 obch. zák.

Obchodní zákoník se nezabývá úpravou tvorby společného jména a zcela jej ponechává na vůli účastníků. Při promítnutí zásady nezaměnitelnosti i do tvorby společného jména dojdeme k závěru, že by jméno sdružení nemělo vzbuzovat mylnou představu, že jde o právnickou nebo fyzickou osobu. Zejména je třeba upozornit, že nelze společné jméno vytvořit tak, že se uvede jméno jednoho společníka s dodatkem a spol. Tento dodatek je totiž podle § 77 obch. zák. dodatkem veřejné obchodní společnosti, a nesmí být tedy použit pro jinou obchodní společnost, ani pro sdružení.

S ohledem na možný počet účastníků asi nebude účelné použít všechny jejich jména a názvy, ale bude asi vhodnější použít fantazijní název třeba s dodatkem, že se jedná o sdružení.⁴⁵ Občanský zákoník nestanovuje povinnost, aby existence sdružení byla vyznačována navenek, ale ani toto nevylučuje. Naopak ustanovení obch. zák. toto spíše předpokládá, ale přímo jako povinnost to také neuvádí. Pouze pro případ, že kužití

⁴³ Tomsa, M.: K obchodnímu jménu a jeho ochraně, Obchodní právo 1995, č.7-8, str. 16.

⁴⁴ Štengllová, I., Plíva, S., Tomsa, M., a kolektiv: Obchodní zákoník: komentář, 10 vyd., C.H.Beck Praha 2005, str.32.

⁴⁵ Jc 124/2003: Účastníci sdružení ve smyslu ustanovení § 829 a násl. OZ mohou činit právní úkony (např. uzavřít kupní smlouvu, smlouvu o dílo nebo smlouvu o postoupení pohledávky) pod společným (fantazijním) jménem sdružení (§ 10 odst. 2 obch. zák.);

stejně tak i Rc 6/2004: Účastníci sdružení ve smyslu ustanovení § 829 a násl. OZ mohou činit právní úkony vůči třetím osobám pod společným (i fantazijním) jménem sdružení (§ 10 odst. 2 obch. zák.).

společného jména dojde, předpokládá jako důsledek povinnost splnit závazky vzniklé při tomto podnikání společně a nerozdílně.

Nedostatek způsobilosti být účastníkem řízení (pokud je za účastníka označena řekněme »Firma Universal«) je totiž neodstranitelným nedostatkem podmínky řízení, pro který soudu nezbude než řízení podle § 114 odst. 1 OSŘ.⁴⁶

Společný název sdružení se má ve věcech společného podnikání používat jako doplněk k jménu podnikatele, který právě jedná. Důsledkem takového úkonu je, že za závazky z tohoto jednání vzniklé odpovídají členové sdružení společně a nerozdílně, což má i důležitý význam z hlediska obchodního. Solidární odpovědnost členů sdružení podstatně zvyšuje jistotu obchodních partnerů ve splnění takových závazků, které smluvně přijal některý člen sdružení.⁴⁷

Jak již vyplývá z výše uvedeného, společné jméno není firmou, a tudíž pro ochranu společného jména nelze užít § 12 obch. zák. sloužícího pouze k ochraně práv dotčených neoprávněným užíváním firmy ani § 19b odst. 2 OZ sloužícího k ochraně názvu právnické osoby. Ochrany společného jména se mohou účastníci domáhat jen přes ochranu proti nekalé soutěži, stejně jako v případě odštěpného závodu nebo provozovny.

2.5. Změna, převod a přechod obchodní firmy

2.5.1. Přechod obchodní firmy

Přechod firmy spolu s převodem a změnou firmy je upraven v § 11 obch. zák., jehož první odstavec stanovuje základní pravidlo pro tyto přeměny. Platí, že kdo zdědí podnik nebo jej nabude smlouvou, může podnikat pod dosavadní firmou s nástupnickým dodatkem, jen má-li k tomu výslovný souhlas zůstavitele nebo dědiců nebo právního předchůdce. Zdědit nebo nabýt podnik může jak fyzická, tak i právnická osoba a až na ní pak bude, zda využije práva podnikat pod dosavadní firmou, kterou předmětný podnik používal. Teprve až se dědic rozhodne podnikat pod dosavadní firmou, nastoupí povinnost uvést u firmy nástupnický dodatek.

⁴⁶ Zdražil, M.: Významný atribut podnikání, Ekonom 1995 č. 42, str. 61.

⁴⁷ Rc 33 Odo 659/2002, Odpovědnost členů sdružení za závazky vzniklé z činnosti sdružení: pokud uzavření předmětné smlouvy o půjčce bylo součástí podnikatelských aktivit všech účastníků sdružení (žalovaných), které navenek zastupoval na základě ujednání ve smlouvě o sdružení jeden z nich (druhý žalovaný), pak je namíste aplikace § 835 odst. 2 obč. zák., podle kterého jsou ze závazků vůči třetím osobám zavázání účastníci sdružení společně a nerozdílně.

V právní úpravě byla do novely obch. zák. z roku 2000 stanovena podoba dodatku, měl označovat nástupnictví a jméno nástupce. Toto zákon dnes již nevyžaduje a umožňuje stručný nástupnický dodatek. Příkladem takového dodatku by byl Kovax, v.o.s. dříve Marek Nový nebo Marek Nový nyní Ilona Nová.

Jednou z podmínek, kterou dnešní právní úprava pro případ dědění podniku s firmou stanovuje, je souhlas dědice nebo zůstavitele. Zákon zde počítá se situací, že dědic bude jen jeden, avšak toto bude spíše ojedinělé a ve většině případů bude dědiců více. V takovém případě by ohledně uvažovaného souhlasu muselo mezi dědici dojít k dohodě na tom či onom stanovisku nebo by taková dohoda musela být nahrazena soudním rozhodnutím.⁴⁸ Souhlas zůstavitele daný před smrtí zůstavitele je novinka zavedená až novelou č. 370/2000 Sb., která takto umožnila disponovat s firmou pro případ smrti. Tímto je při zachování principu pravdivosti firmy umožněno dědici využívat dobrou pověst podniku. Je třeba znovu připomenout, že ustanovení o dědění firmy se vztahuje na podnikatele fyzické osoby zapsané do obchodního rejstříku, neboť jak už vyplývá z výkladu výše uvedeného, fyzické osoby nezapsané v obchodním rejstříku firmu nemají.

Ustanovení prvního odstavce se rovněž vztahuje na smluvní převod firmy. Taktéž platí, že kdo nabude podnik smlouvou, může podnikat pod dosavadní firmou, jen má-li k tomu výslovný souhlas právního předchůdce a použije-li nástupnický dodatek.

Ustanovení § 11 odst. 3 obch. zák. upravuje přechod firmy na právního nástupce. K přechodu firmy právnické osoby s podnikem dojde za situace, že zaniká původní právnická osoba bez likvidace, tzn. fúzí, rozdělením nebo převodem jmění na společníka a nástupnická právnická osoba tuto firmu přebírá.

Z tohoto ustanovení vyplývá, že nástupnická právnická osoba má právo (nikoliv povinnost) převzít kromě podniku i firmu právnické osoby, která zaniká. Přechod firmy je závislý na vůli nabyvatele. Jestli ten firmu přebírá, pak firma přechází spolu s podnikem. Dle názoru některých autorů by přechod firmy měl být vyjádřen už v samotné smlouvě, jíž se přechod firmy uskutečňuje.⁴⁹ Toto pak potvrzuje také judikát Nejvyššího soudu ČR, který uvádí, že obchodní jméno právnické osoby přechází na nástupnickou právnickou osobu spolu s podnikem pouze v případě, pokud nástupnická právnická osoba při převodu podniku projeví vůli obchodní jméno převzít.⁵⁰

⁴⁸ Hajn, P.: K úpravě obchodního jména, Časopis pro právní vědu a praxi 1995, č.1, str.25.

⁴⁹ Srovnej Dědič, J.: Obchodní zákoník komentář, Polygon, Praha 2002, str. 85.

⁵⁰ NS ČR 32 Odo 47/2004 [Sb.NS 2005, 10:485].

Při změně právní formy právnické osoby podle § 69d obch. zák. však k přechodu firmy nedochází; změnou právní formy právnické osoby rozumí obch. zák. pouze změny jejich vnitřních právních poměrů a právního postavení jejich společníků. Ze zásady pravdivosti firmy dovodíme povinnost, že při změně právní formy právnické osoby musí být změněn také dodatek označující právní formu.

Speciální právní úprava je u zrušení akciové společnosti s převodem jmění na akcionáře obsažena v ustanovení § 220p odst. 8, kde se uvádí, že hlavní akcionář, není-li fyzickou osobou, je oprávněn převzít firmu zaniklé společnosti s uvedením dodatku označujícího právní nástupnictví a bez dodatku vyjadřujícího právní formu akciové společnosti.⁵¹

Dále odst. 3 § 10 obch. zák. stanoví, že má-li nástupnická právnická osoba jinou právní formu, musí být změněn dodatek v souladu s její právní formou. Tak například pokud společnost s ručením omezeným Abeceda s.r.o. zakoupí komanditní společnost Lucerna k.s., může nástupnická společnost používat firmu subjektu, který převzala, a tedy napříště používat firmu Lucerna k.s. Pokud však nově vzniklý subjekt bude mít jinou právní formu, stane-li se třeba veřejnou obchodní společností, musí používat dodatek v souladu s jeho právní formou, např. Lucerna, v.o.s. I v těchto případech bude nezbytné podat návrh na zápis změny dodatku právní formy do obchodního rejstříku. Do doby provedení zápisu změny do obchodního rejstříku musí společnost jednat pod původní firmou.

Pokud právnická osoba zanikne s likvidací, pak také zaniká její firma. Firmu nelze samu o sobě převést a nemůže být ani zpeněžena v procesu konkurzu k uspokojení věřitelů.

2.5.2. Změna obchodní firmy

V odstavci druhém je upravena změna obchodní firmy. Zásady přesné identifikace, pravdivosti a nezaměnitelnosti ovládají existenci obchodního jména (pozn. autorky firmy) po celou dobu jeho trvání. V praxi to znamená, že dojde-li k jakékoliv změně podnikatelského subjektu, s nímž je spjato obchodní jméno, a má-li tato skutečnost vliv na to, co obchodní jméno vyjadřuje, tj. na identitu podnikatelského subjektu, musí se tato změna promítnout i v obchodním jméně (a pochopitelně i v příslušném zápisu v obchodním rejstříku).⁵²

Ke změně firmy fyzických osob dochází nejčastěji, ale ne výlučně, v důsledku sňatku. Toto je upraveno v § 11 odst. 2 obch. zák., který říká: Je-li podnikatelem fyzická osoba, která

⁵¹ Eliáš, K.: Kurs obchodního práva, Obecná část, Soutěžní právo, 4. vydání, C.H.Beck 2004, str. 119, autorem této části je Bartošiková, M.

⁵² Munková, J.: Ochrana obchodního jména a hospodářská soutěž, Průmyslové vlastnictví 1994, č.1, str.22.

změnila své jméno, může používat ve firmě i své dřívější jméno s dodatkem obsahujícím nové jméno. Dodatek s novým jménem může být jak před firmou, tak i za ní. Možností používat firmu znějící na předchozí jméno pouze s dodatkem obsahujícím jméno nové je zaručen požadavek pravdivosti firmy, ale také je podnikateli umožněno využívat dobré pověsti podniku (tzv. goodwillu), jež si v souvislosti se svým podnikáním již vytvořil.

Podnikatelka paní Anna Zemanová, která se vdá a přijme jméno manžela pana Kubíka, tak může mít firmu, která např. zní Anna Kubíková nebo Anna Zemanová provdaná Kubíková. Totéž platí i pro muže, který po sňatku přijme jméno (resp. příjmení) své manželky. Podobná konstrukce platí i pro rozvod, kdy se podnikatel, častěji však podnikatelka, vrací ke svému jménu, jež měli před sňatkem. Firma naší podnikatelky z předchozího příkladu by pak mohla znít Anna Kubíková rozv. Zemanová.

Ustanovení § 11 odst. 2 obch. zák. se vztahuje i na situaci, kdy si podnikatel nechá úředně změnit jméno (stačí změna křestního jména).

Jelikož firma fyzické osoby je zapsána v obchodním rejstříku, je tedy nezbytné při změně firmy uvést do souladu i zápis v obchodním rejstříku. Je důležité si uvědomit, že zápis změny obchodní firmy v obchodním rejstříku má, stejně jako jiné zápisy firem, konstitutivní charakter. Po zápisu změny v obchodním rejstříku je nezbytné uvést do souladu i některé jiné firemní dokumenty, např. živnostenské listy.

2.5.3. Převod obchodní firmy

Podmínky k převodu firmy jsou upraveny v § 11 odst. 4 obch. zák.. Ten stanoví, že převod firmy bez současného převodu podniku je nepřipustný. Je ale možný převod firmy při převodu části podniku, pokud bude podnikatel zbývající část podniku provozovat pod jinou firmou nebo tato část zanikne likvidací. Tento zákonem upravený požadavek je vyjádřením zásady nezaměnitelnosti a neklamavosti firmy upravené v § 10 odst. 1 obch. zák.

Pro převod části podniku platí ustanovení § 487 obch. zák., které mimo jiné říká, že převáděná část podniku musí tvořit samostatnou organizační složku.

K převodu firmy dochází na základě smlouvy o prodeji podniku § 476 a násl. obch. zák., nestanoví-li smlouva něco jiného.

Firma přímo souvisí s podnikem nebo s více podniky daného podnikatele a podnikatel s firmou může disponovat, jen pokud současně disponuje s podnikem nebo jeho částí. Pokud podnikatel svou firmu převede, pak by měl zajistit, aby jeho nová firma v žádných z jejích identifikačních znaků nebudila dojem souvislosti s firmou, kterou již převedl. Jestliže by toto

zcela nezajistil, mohl by se dopustit vyvolání nebezpečí záměny tím, že by užil firmu užívanou již po právu jiným soutěžitelem. K této problematice si dovolím následující citaci. Firma je dle našeho názoru jinou majetkovou hodnotou náležící k podniku (firma náleží do množiny nehmotných práv obdobně jako obchodní značky, ochranné známky, průmyslová práva a jiná práva duševního vlastnictví), leč na rozdíl od jiných takových práv, jež jsou samostatně převoditelná, s firmou samostatně nakládat nelze.⁵³

Jak už vyplývá z výše uvedeného, firma může být převedena buď s podnikem, nebo (za podmínek stanovených v zákoně) s částí podniku. Nelze však říct, že totéž platí i mutatis mutandis – podnik je možno převádět samostatně i bez firmy.

Odstavec 5 § 11 obch. zák. upravuje situaci, kdy součástí firmy právnické osoby je jméno společníka nebo člena, který přestal být jejím společníkem nebo členem. V takovém případě může právnická osoba užívat dále jeho jméno jen s jeho souhlasem. V případě smrti nebo zániku společníka nebo člena je vyžadován předchozí souhlas anebo souhlas dědice nebo právního nástupce.

Co se souhlasu bývalého společníka či člena týče, může být udělen buď na dobu určitou, nebo na dobu neurčitou. Pro shrnutí uvádím, že souhlas může udělit fyzická osoba sama nebo její dědicové; za právnickou osobu může souhlas udělit právnická osoba, která je nástupcem zaniklého subjektu nebo jej může udělit právnická osoba sama, pokud zanikla jen její účast ve společnosti, jejíž firma obsahuje název takového subjektu.

Když se tedy bývalý společník či člen právnické osoby rozhodne, zda dovolí, či nedovolí používat nadále své jméno v jejím obchodním jméně, má jeho rozhodování dvě roviny: osobnostní, neboť dává svolení k užívání významného prvku, který charakterizuje a identifikuje jeho osobnost a který je chráněn speciálními ustanoveními občanského zákoníku (§ 11 - § 16), a majetkovou, protože jde též o určitý druh podnikatelského, ekonomického rozhodnutí.⁵⁴

Pokud ale bývalý společník či člen souhlas neudělí, je právnická osoba nucena změnit svou firmu a navrhnout příslušnou změnu k zápisu do obchodního rejstříku.

Tyto případy zániku účasti právnické nebo fyzické osoby ve společnosti a následné užití jejich jména či názvu jsou v obch. zák. řešeny za účelem dodržení zásad nezaměnitelnosti a neklamavosti firmy.

⁵³ Dědič, J.: Obchodní zákoník komentář, Polygon, Praha 2002, str. 86.

⁵⁴ Pokorná, J., Hajn, P.: Jméno společníka jako součást obchodního jména, Právní rozhledy, 2000, č. 4, str. 135.

Mnoho autorů⁵⁵ se ve svých člancích zabývá otázkou, koho rozumí ustanovení 5. odstavce obch. zák. pod pojmem dědic. Odstavec pátý zní: pokud společník nebo člen zemře, pak právo na firmu zaniká, a tedy nepřechází na dědice. Ustanovení § 15 OZ stanoví, kdo má právo na ochranu jména zemřelého. Ochrana jména zemřelého obchodní zákoník řeší v návaznosti na toto ustanovení OZ tím, že za oprávněné považuje osoby v tomto ustanovení uvedené. Za tzv. dědice, kteří mohou dát souhlas k dalšímu užívání jména zemřelého společníka či člena, pak považuje manžela, děti a není-li jich, pak rodiče zemřelého.

Další názor považuje za dědice uvedené v 5. odstavci § 11 obch. zák. dědice ve smyslu ustanovení § 460 a n. OZ. a současně osoby uvedené § 15 OZ. Nutno říci, že tento druhý názor převládá. Stejný problém s výkladem užitého pojmu dědic je i v § 11 odst. 1 obch. zák.

Někteří autoři tento problém řeší výkladem o poměru normy speciální - ustanovení obchodního zákoníku, a normy obecné - ustanovení občanského zákoníku. Normu speciální je třeba upřednostnit před normou obecnou. Obch. zák. řeší tento problém důrazem na majetkové hledisko, a tudíž souhlas udělí dědic, kdežto při řešení podle OZ budou zdůrazněny vztahy rodinné a souhlas poskytnou manžel, děti či rodiče.

Pokud bychom pro tento případ dále uvažovali o použití subsidiarity občanského zákoníku, pak bychom mohli dospět k závěru, že souhlas k užívání jména v názvu společnosti by později mohly odvolat i jiné osoby, než které uvádí § 15 OZ. Příklad k tomuto tvrzení uvádí Eliáš⁵⁶: jméno osoby požívající vysoký mravní kredit bylo - na základě souhlasu dědice - používáno v obchodním jméně společnosti vydávající hodnotnou literaturu; později tato společnost začala vydávat literaturu pornografickou a osoby oprávněné podle § 15 OZ k ochraně osobnosti proti tomu zasáhly.

2.5.4. Koncernové podniky a obchodní firma

Novela obch. zák. č. 501/2001 připojila k § 11 odstavec šestý a to ve vazbě na § 66a odst. 7 obch. zák., který upravuje koncern. Nově vložený odstavec upravuje případ firmy podnikatelů, jejichž podniky přísluší k těmto koncernu. Ty mohou obsahovat shodné prvky, pokud obsahují dodatek o příslušnosti ke koncernu a jsou-li dostatečně navzájem rozlišitelné.

⁵⁵ Eliáš, K.: Kurs obchodního práva, Obecná část, Soutěžní právo, 4. vydání, C.H.Beck 2004, str. 119 autorem této části je Bartošíková, M.

Hajn, P.: K úpravě obchodního jména, Časopis pro právní vědu a praxi 1995 č.1, str.25.

Štenglová, I., Plíva, S., Tomsa M. a kolektiv.: Obchodní zákoník komentář, 10 vyd., C.H.Beck Praha 2005, str.35.

⁵⁶Hajn, P.: K úpravě obchodního jména, Časopis pro právní vědu a praxi 1995 č.1, str.26.

Toto nové ustanovení reaguje na již zavedenou praxi podnikatelských seskupení převážně z finančních, peněžních a kapitálových trhů, které shodné prvky ve firmách jednotlivých koncernových subjektů používaly již dříve.

Koncernem (holdingem) se rozumí, jak vyplývá z dikce § 66a odst. 7 obch. zák., případ, jestliže jsou jedna nebo více osob podrobeny jednotnému řízení (řízená osoba) jinou osobou (řídící osoba) a jejich podniky včetně podniku řídící osoby jsou koncernovými podniky. Není-li prokázán opak, má se za to, že ovládající osoba a osoby jí ovládané tvoří koncern.

Ustanovení o koncernových jménech prolamuje za určitých okolností zásadu nezaměnitelnosti firem různých subjektů, a to subjektů náležejících do jednoho koncernu.⁵⁷

Koncernovým subjektům je vlastní vzájemné propojení organizační i ekonomické a též často využívají společné dobré pověsti. Tyto jejich vlastnosti jsou tedy příčinou zmíněného porušení jedné ze základních principů firemního práva. Jak ale vyplývá ze zákonné úpravy, koncernové subjekty nemohou mít firmu zcela identickou, zákon dovoluje pouze shodné prvky a povinně stanoví použití dodatku o příslušnosti ke koncernu. I v tomto případě tedy musí být zachována identifikace koncernových firem a musí být možné jednotlivé firmy koncernu bezpečně rozlišit.

Dále je třeba uvést, že firmy náležející k témuž koncernu nemají povinnost, ale pouze možnost použít ve své firmě shodné prvky a dodatek o příslušnosti k témuž koncernu. Zůstává ale otázkou, zda podniky v rámci jednoho koncernu, pokud se rozhodnou používat koncernové jméno, budou muset tento shodný prvek užívat povinně všechny. Řešení tohoto problému přinese až rozhodovací praxe soudů.

2.6. Užívání obchodní firmy

Základní otázkou k užívání obchodní firmy je, co vše lze za právo k firmě považovat. Právo subjektu k firmě má dvě složky. Je jí složka pozitivní, ta zahrnuje právo subjektu nakládat s firmou v mezích stanovených zákonem, a složka negativní, která obsahuje právo ostatní subjekty z používání zaměnitelného jména vyloučit.

V českém předválečném firemním právu, stejně jako v právu rakouském a německém, přistupuje k právu též povinnost obchodní jméno mít a užívat je v podobě, v jaké bylo protokolováno.

⁵⁷ Dědič, J.: Obchodní zákoník komentář, Polygon, Praha 2002, str. 87.

Řádný zápis firmy a její správné používání v obchodních stycích je nezbytný zejména proto, že pokud je některá z těchto věcí chybná, může snadno dojít ke klamání ostatních soutěžitelů a spotřebitelů.

Podle obchodního jména má být na první pohled (poslech) patrné, o jaký podnikatelský subjekt jde. Jestliže uvidíme (uslyšíme) »Václav Jeřábek - klempíř«, máme za to, že se jedná o »živnostníka« a ne o společnost s ručením omezeným. Pod názvem »Petra – zemědělské práce« nebudeme hledat soukromě hospodařícího rolníka, ale několik osob podnikajících pod společným obchodním jménem.⁵⁸

Pokud dojde k nesprávnému používání firmy, je možné toto postihnout v závislosti na dané situaci, a to buď podle ustanovení obchodního zákoníku, nebo podle zákona č. 455/1991 Sb. o živnostenském .

V obchodním zákoníku je postup pro sankcionování nesprávně používané firmy upraven generální klauzulí o nekalosoutěžním jednání v § 44 obch. zák. Aby skutečně šlo o nekalou soutěž, musí jednání soutěžitele současně splňovat tři zákonné požadavky. Za prvé musí jít o jednání v hospodářské soutěži, dále toto jednání musí být v rozporu s dobrými mravy soutěže a za třetí musí být dané jednání způsobilé přivodit újmu jiným soutěžitelům nebo spotřebitelům. Neúplná nebo pozměněná firma může vyhovovat všem třem požadavkům, a splňuje tak nároky generální klauzule. Obchodní zákoník ve svém demonstrativním výčtu skutkových podstat nekalé soutěže příslušnou skutkovou podstatu pro toto jednání ale neuvádí.

Sankce podle živnostenského zákona lze udělit jen osobám, které na jeho základě podnikají. Živnostenský úřad, jakožto vydavatel živnostenského oprávnění nebo koncesní listiny, má právo v případě závažného porušení podmínek obsažených v živnostenském zákoně provozování živnosti rušit nebo živnostenské oprávnění pozastavit.

„Závažné porušení stanovených podmínek“ je pojmem neurčitým, a proto je velmi obtížné posoudit, zda používání neúplného či pozměněného obchodního jména je důvodem ke zrušení živnostenského oprávnění. S ohledem na jiná ustanovení živnostenského zákona lze dospět k závěru, že nikoli.⁵⁹

Jelikož každý podnikatel, který má firmu, je povinně zapsán do obchodního rejstříku, který vedou Krajské soudy a které při podání návrhu na zápis podnikatele posuzují podání z hlediska správnosti a úplnosti, měla by tím být zajištěna kontrola správnosti zvolené firmy. V praxi se však i dnes můžeme setkat s firmou, která neodpovídá zákonem stanoveným požadavkům. Zatímco v roce 1994 téměř jedna čtvrtina podnikatelů (převážně podnikatelů

⁵⁸ Havlín, M.: Používání obchodního jména, Obchodní právo 1994 č. 10, str. 42.

⁵⁹ Lochmanová, L.: Práva na označení, Orac, Praha 1997, str. 25.

fyzických osob) nepoužívala obchodní jméno v souladu se zákonnými požadavky, dnes je to jevem spíše ojedinělým.

Závěrem k užívání firmy uvádím, že firma, tak jak je zapsána v obchodním rejstříku, se musí přesně používat v objednávkách, nabídkách, před soudem nebo při uznání dluhů. Toto ale nebrání tomu, aby třeba na vývěsním štítu, v reklamě nebo v hlavičkách dopisních papírů byl použit název jiný nebo třeba zkrácená verze firmy. Takovým jednáním, ze kterého nevznikají práva a povinnosti, se podnikatel nedopouští porušení § 8 obch. zák.

2.7. Ochrana obchodní firmy

Při užívání firmy může dojít k neoprávněným zásahům do práv různých osob, přičemž ten, kdo se cítí být dotčen na svých právech tímto neoprávněným užíváním, se může proti tomuto jednání dožadovat ochrany. Neoprávněností můžeme rozumět každé užívání firmy, které je v rozporu s předpisy pozitivního práva.

Ochrana, kterou proti neoprávněným zásahům poskytuje obchodní zákoník, se poskytuje ve dvou částečně se prolínajících rovinách. Lze se jí domáhat podle primární úpravy firemního práva zakotvené v § 8 – 12 obch. zák. a také podle úpravy nekalosoutěžního práva. V rámci nekalé soutěže je na ochranu firmy pamatováno především ve skutkových podstatách § 47 obch. zák. (vyvolání nebezpečí záměny) a nebo v § 48 obch. zák., který upravuje parazitování na pověsti.

V některých případech nebude vyloučena ani podpůrná aplikace § 19b OZ, v němž je upravena obecná ochrana jména a dobré pověsti právnických osob.⁶⁰

Proti tomu, kdo neoprávněně užívá firmu jiného podnikatele, se lze bránit především žalobou na zdržení se takového jednání nebo odstranění závadného stavu (blíže k těmto žalobám viz. dále). K tomu je možné a účelné využít institutu předběžného opatření. Předběžné opatření upravuje OSŘ v ust. § 74 a násl. a § 102 s tím, že soud tohoto prostředku může využít, je-li třeba, aby zatímně byly upraveny poměry účastníků, nebo je-li obava, že by výkon soudního rozhodnutí byl ohrožen. Předběžné opatření upraví poměry účastníků do rozhodnutí ve věci samé, opatření bude používáno především k zamezení vzniku škody nebo jiné újmy.

⁶⁰ Hajn, P.: K úpravě obchodního jména, Časopis pro právní vědu a praxi 1995 č.1, str.28.

2.7.1. Ochrana obchodní firmy podle firemního práva

Komu náleží ochrana proti neoprávněnému užívání firmy, řeší zákon tak, že právo na ochranu přiznává každému, kdo byl na svých právech takovým užíváním firmy dotčen.

Zákon používá výrazu „kdo byl dotčen na svých právech“. Nároku z § 12 obch. zák. se tedy může domáhat nejen jiný podnikatel – soutěžitel, kupříkladu na základě svých prioritních práv či práv k ochranné známce, ale jakákoli třetí osoba, jejíž práva jsou dotčena užitím firmy, tedy i nepodnikatelský subjekt, jehož název je jinak chráněn podle ustanovení § 19b OZ, či fyzická osoba ve smyslu svých nároků na ochranu jména a příjmení či jiných osobních atributů.⁶¹ Ochrany by se mohl domáhat i autor, pokud by bez jeho souhlasu byl jako součást firmy používán autorský název nebo jiný prvek, který je chráněn zákonem č. 121/2000 o právu autorském.

Předmětem ochrany je firma fyzické i právnické osoby a dále také např. odštěpný závod nebo jiná organizační složka. Subjektem práva na ochranu je pak samotný podnikatel, tak jak je definován v § 2 odst. 2 obch. zák. Je na místě znovu připomenout, že ani z hlediska hmotného práva, ani z hlediska procesního práva nelze firmu ztotožňovat s jejím nositelem. Bezsubjektivní firma není způsobilá mít práva a povinnosti a nemá ani procesní způsobilost, a tudíž nemůže činit procesní úkony.

Vznik ochrany firmy je u právnické osoby spojen se zápisem právnické osoby do obchodního rejstříku, a tudíž s jejím samotným vznikem. Naopak u právnických osob, které vznikají podle zvláštních právních předpisů, vzniká ochrana už dnem jejich zřízení. V takovém případě jde o ochranu firmy neformální povahy (která se odvozuje od počátku oprávněného užívání podnikatelským subjektem). Pro fyzické osoby lze počátek vzniku práva k firmě stanovit k okamžiku zápisu do obchodního rejstříku. Zápis firmy do obchodního rejstříku je zápisem konstitutivním, toto lze vyvodit výkladem § 8 odst. 1 obch. zák.

Doba ochrany firmy je neomezená, závisí pouze na existenci daného podnikatelského subjektu a zaniká až s jeho zánikem. V právní teorii se někdy uvádí jako další důvod zániku ochrany ztráta prosaditelnosti nebo absolutní zánik z důvodu zdruhování obchodního jména.⁶² Jak už je zmíněno výše, ochrana firmy se rozpadá do dvou rovin, neboli systémů. První systém je tvořen ochranou firmy podle § 12 obch. zák. a jde o ochranu absolutní. To znamená, že podnikatel, do jehož práva na ochranu firmy bylo zasaženo, se může prostřednictvím soudu domáhat ochrany proti každému, kdo se takového neoprávněného jednání dopustil.

⁶¹ Dědič, J.: Obchodní zákoník komentář, Polygon, Praha 2002, str. 90.

⁶² Ježek, J.: Ochrana obchodního jména, Daňová a hospodářská kartotéka 1996, č.1, str. 4.

Zatímco druhý systém tvoří ochrana firmy podle ustanovení o nekalé soutěži a jde o ochranu relativní.

Ustanovení § 12 odst. 2 obch. zák. nabízí tomu, kdo byl na svých právech dotčen neoprávněným užíváním firmy, následující nároky. Jednak se může proti neoprávněnému uživateli domáhat, aby se daného jednání zdržel a odstranil závadný stav, dále může požadovat vydání bezdůvodného obohacení a přiměřeného zadostiučinění.

Nárok na zdržení se neoprávněného zasahování spočívá v právu dotčeného subjektu domáhat se u soudu, aby ten, kdo do jeho práva nedovoleně zasáhl, byl nucen se takového jednání zdržet. Formou, jakou lze u soudu tento nárok uplatnit je zdržovací žaloba. Tato žaloba se vyznačuje svým preventivním charakterem a směřováním do budoucna. Podání této žaloby proti protiprávnímu užívání firmy je však omezeno samotným smyslem žaloby.⁶³

Z toho vyplývá, že se nelze domáhat po někom, kdo protiprávně užívá firmu, aby se takového jednání zdržel, když má svou firmu takto v obchodním rejstříku zapsanou. Takové jednání by bylo v rozporu s § 8 a § 9 odst. 2 obch. zák., který ukládá podnikateli povinnost činit při své podnikatelské činnosti právní úkony právě pod firmou, kterou má v obchodním rejstříku zapsanou. Pokud by ale soud přesto uložil podnikateli, který je žalován na zdržení se užívání své firmy, aby firmu neužíval, došlo by k situaci, kdy jeden právně závadný stav je vystřídán druhým. Pokud by žalovaný respektoval vykonatelné rozhodnutí soudu a svou firmu neužíval, mohlo by dojít k porušení firemní povinnosti. Žalovaný by měl svou firmu, ale tu by nemohl při právních úkonech souvisejících s jeho podnikatelskou činností užívat. Vezmeme-li také v úvahu, že zápis obchodní firmy má konstitutivní charakter, podnikateli by v období od pravomocného rozhodnutí soudu až do zápisu nové firmy byly zapovězeny podnikatelské aktivity, což by s ohledem na délku rejstříkového řízení mohlo podnikateli přinést nemalé komplikace.

K tomu rozsudek Vrchního soudu v Praze pod sp. zn. 3 Cmo 808/93, kdy soud vyslovil tuto právní větu: „Ve sporech o ochranu obchodního jména podle ust. § 12 obch. zák., dochází-li k narušení práv oprávněného užíváním obchodního jména zapsaného v obchodním rejstříku, nelze vyhovět návrhu na zdržení se užívání obchodního jména. Svá práva může oprávněný uplatnit jen prostřednictvím návrhu na odstranění závadného stavu.“⁶⁴

⁶³ Rozhodnutí Vrchního soudu v Praze 3 Cmo 234/93: Předběžné opatření ukládající povinnost zdržet se užívání zapsaného obchodního jména není zpravidla v souladu se zákonnými podmínkami pro nařízení předběžného opatření podle ust. § 74 a násl. OSŘ.

⁶⁴ Ryška, M.: Zdržovací a odstraňovací žaloby proti neoprávněnému užívání firmy obchodní společností, Právní rozhledy 1998 č. 2, str. 67.

Dalším nárokem, kterého se může v případě neoprávněného užívání firmy podnikatel domáhat, je odstraňovací nárok. Tento nárok se uplatňuje odstraňovací žalobou a směřuje vždy k odstranění protiprávního stavu.⁶⁵ Charakter této žaloby je spíše restituční a jejím cílem je odstranit závadný stav vzniklý v minulosti. Protiprávní stav bude spočívat v tom, že jsou zapsány dvě shodné nebo zaměnitelné firmy, a lze ho napravit pouze změnou zápisu firmy v obchodním rejstříku. Podání návrhu na zápis změny firmy do obchodního rejstříku musí předcházet změna firmy ve společenské smlouvě a ostatních korporálních dokumentech. Pokud by pořadí těchto úkonů nebylo dodrženo, k zapsání změny firmy do obchodního rejstříku by nemohlo dojít a závadný stav by tak nebyl odstraněn. Samotná změna firmy v společenské smlouvě není relevantní, pokud na ni nenavazuje zápis změny do rejstříkové evidence. Stejně tak lze uvažovat i opačně. Nedojde k zápisu změny firmy, pokud tato skutečnost není rejstříkovému soudu doložena příslušnými dokumenty. K tomu pro ilustraci uvádím rozsudek Vrchního soudu v Olomouci. V tomto případě se žalobce domáhal, aby žalovaným byla uložena povinnost podat na rejstříkový soud návrh na výmaz určité části jejich firmy. Tuto žalobu soud zamítl a zároveň stanovil, že „Změna obchodního jména je důvodem nezbytné změny zápisu obchodního jména v obchodním rejstříku (§ 28 odst. 5 obch. zák.)⁶⁶. Ze žádného zákonného ustanovení nelze dovodit povinnost společnosti s ručením omezeným navrhovat rejstříkovému soudu provedení změny zápisu jejího obchodního jména v obchodním rejstříku, jestliže ke změně jejího obchodního jména nedošlo v souladu se zákonem, to je ke změně společenské smlouvy, jejíž je obchodní jméno povinnou náležitostí [§ 110 odst. 1 písm. a) , § 141 obch. zák.].“⁶⁷

Povinnost ke změně firmy, kterou žalovanému uloží soud, může nabývat tří podob. Může se jednat buď o redukci firmy vypuštěním její závadné části (redukce výpustkou), nebo o rozšíření firmy o část novou (rozšíření dodatkem), a nebo o volbu firmy zcela jiné (změna obchodního jména v užším slova smyslu).⁶⁸

K redukci výpustkou dojde např. tehdy, pokud soud uloží povinnost, aby firma již nadále neobsahovala určitou vadnou část. Toto bude vhodné řešení zejména v případě, pokud firma žalovaného obsahuje ještě jinou část, která sama může být firmou, splňuje tedy požadavky kladené na tvorbu firmy. V případě, že žalovaný svou povinnost uloženou soudem nesplní

⁶⁵ RC 20/98 3 Cmo 808/93 [Sb.NS 98, 3: 161] Proti tomu, kdo užívá v obchodním rejstříku později zapsané obchodní jméno, zaměnitelné s obchodním jménem žalobce (§ 12 obch. zák.), se může žalobce domáhat odstranění závadného stavu návrhem na uložení povinnosti, aby změnil obchodní jméno.

⁶⁶ Po novele obch.zák. jde o ustanovení § 32 odst.3.

⁶⁷ 3 Cmo 454/96 [So.Ro. 97, 6: 149].

⁶⁸ Toto dělení viz: Ryška, M.: Zdržovací a odstraňovací žaloby proti neoprávněnému užívání firmy obchodní společností, Právní rozhledy 1998 č. 2, str. 68.

dobrovolně, bude možné aplikovat ustanovení § 161 odst. 3 OSŘ, které stanoví, že pravomocné rozsudky ukládající prohlášení vůle nahrazují toto prohlášení. To však za podmínky, že k povinnosti změnit firmu nedojde ve lhůtě, která je jako lhůta k plnění (tzv. pariční lhůta) v rozsudku stanovena. Obvykle bývá tato lhůta třídní, ale s ohledem na zachování jiných lhůt by měla být stanovena někdy delší (např. pro svolání valné hromady u s.r.o. je to dle § 129 odst.1 obch. zák. minimálně 15 dní, pokud společenská smlouva nestanoví jinak). Výklad ustanovení § 161 odst. 3 OSŘ určil, že účinky nahrazení projevu vůle pak nastanou ke dni právní moci rozsudku a společenská smlouva bude považována tímto za změněnou.⁶⁹ Podkladem pro zápis do obchodního rejstříku bude samotný rozsudek, a protože jde o dosažení shody mezi zápisem v obchodním rejstříku a skutečným stavem, může být řízení zahájeno bez návrhu povinného.

Další změna firmy je možná přes rozšíření firmy určitým dodatkem. Rozšíření firmy dodatkem je možné tehdy, pokud žádná ze stávajících částí firmy není zaměnitelná a tedy se neužije výpustka, ale pokud je nezbytné doplnit dosavadní znění firmy o část novou. Při vytvoření nové části obchodní firmy musí ten, komu byla povinnost ke změně firmy uložena, doplnit stávající firmu tak, aby i nová část odpovídala principům tvorby firmy. Zůstává otázkou, zda by i soud mohl ve svém rozsudku stanovit, jak bude nová část firmy znít. Obecně lze říci, že volbu další části firmy by měl provést žalovaný, soud se má ve svém rozsudku omezit jen na uložení povinnosti danou změnu provést. Zásah soudu do volby firmy by bylo možné připustit v situaci, kdy znění protiprávnost odstraňujícího dodatku uvádí přímo obch. zák. Ten v § 10 odst. 1 stanoví, že u fyzické osoby postačí zpravidla k odlišení uvedení jiného místa podnikání. Lze si tedy představit situaci, kdy soud ve svém rozsudku určí povinnost doplnit firmu o místo podnikání.

Třetí možností, jak může soud změnit firmu žalovaného, je uložit mu povinnost zvolit si firmu zcela jinou. Volbou jiné firmy pak dochází k nahrazení stávajícího znění zněním zcela novým, toto bývá také označováno jako změna obchodního jména v užším slova smyslu. Toto řešení nastupuje tehdy, pokud firma obsahuje vadnou část, ale po jejím odstranění výpustkou by již kromě označení právní formy u právnické osoby jiné označení neobsahovala. Ani v tomto případě, stejně jako v předchozím případě, nebude na soudu, aby nové znění firmy stanovil v rozsudku. Tímto problémem se zabýval také jeden judikát Vážný č. 13741 a ten stanovil: „Volbu nové firmy [§ 11 (2) zák.] jest zpravidla ponechat žalovanému.“

⁶⁹ Bureš, J., Drápal, L., Krčmář, Z.: Občanský soudní řád, Komentář I.díl (§ 1 až 200za), 7. vydání Praha C.H.Beck 2006.

Dalším nárokem, který při neoprávněném užívání firmy náleží podnikateli, je nárok na přiměřené zadostiučinění, neboli satisfakci. Smyslem nároku na přiměřené zadostiučinění je odstranění nemajetkové (morální) újmy vzniklé podnikateli neoprávněným užíváním jeho firmy jiným podnikatelem. Zadostiučinění může být povahy materiální, ale i nemateriální a může být poskytnuto v několika formách, např. může jít o omluvu, dementi v tisku, uveřejnění opravy nebo peněžní náhradu. Výši peněžní satisfakce určí soud volnou úvahou s přihlédnutím ke všem okolnostem daného případu. „Požadované finanční zadostiučinění by mělo být přiměřené právě rozsahu újmy a intenzitě poškození goodwillu dotčeného podnikatele. Při poškození dobrého jména podnikatele známého v širokém okruhu trhu, popřípadě proslulého vynikající kvalitou produkce, takové zadostiučinění může dosáhnout i značné výše.“⁷⁰

Nárok na vydání bezdůvodného obohacení byl do § 12 obch. zák. vložen novelou s účinností k 1.1.2001. Vydání bezdůvodného obohacení, které bylo získáno neoprávněným užíváním firmy, se řídí § 451 a násl. OZ. Dřívější právní úprava tedy podnikateli, který se domáhal ochrany firmy přes ustanovení § 12 obch. zák., neumožňovala, aby požadoval vydání bezdůvodného obohacení. Naproti tomu nárok na vydání bezdůvodného obohacení byl a stále je upraven v § 53 obch. zák. jako jeden z prostředků ochrany proti nekalé soutěži.

Pokud byla neoprávněným užíváním firmy způsobena škoda, lze se její náhrady domáhat podle obch. zák. Podnikatel se může domáhat škody skutečné i ušlého zisku a to za podmínek, které stanoví § 373 a násl. obch. zák. Dle ustanovení obch. zák. je odpovědnost škůdce za způsobenou škodu založena na principu objektivní odpovědnosti. Liberační důvody jsou upraveny v § 374 obch. zák. a jen při jejich splnění je možné, aby se škůdce své odpovědnosti zprostil. V případě neoprávněného užívání firmy ale liberační důvody nepřichází v úvahu. Nároku na náhradu vzniklé škody se společnost nemůže vzdát dříve, než škoda skutečně vznikla; náhradu škody soud nemůže snížit (§ 386 obch. zák.).

Doplňujícím nárokem podnikatele, jehož firma byla neoprávněně užívána, je možnost domáhat se uveřejnění rozsudku. Uvedený nárok upravuje § 12 odst. 3 obch. zák. tak, že soud může přiznat účastníku, jehož návrhu bylo vyhověno, právo na uveřejnění rozsudku na náklady účastníka, který ve sporu neuspěl. Soud může podle okolností určit rozsah, formu i způsob uveřejnění. Tento nástroj ochrany firmy je v praxi velmi účinný, neboť negativní reklama, kterou tato publicita podnikateli způsobí, mu může být překážkou při jeho další obchodní činnosti.

⁷⁰ Lochmanová, L.: Práva na označení, Orac, Praha 1997, str. 26.

Zde vypočtené nároky zaměřené proti neoprávněnému uživateli firmy mohou být užívány samostatně nebo je lze vzájemně kombinovat.

2.7.2. Ochrana obchodní firmy v rámci nekalé soutěže

Jak už bylo řečeno na začátku této kapitoly, ochrana obchodní firmy se poskytuje ve dvou rovinách. Následující část bude věnována ochraně firmy, která se poskytuje v rámci úpravy ochrany proti nekalé soutěži.

Podnikatelský subjekt se může domáhat ochrany firmy i v rámci ochrany proti nekalosoutěžnímu jednání. To je upraveno v § 41 a násl. obch. zák. a obsahuje několik skutkových podstat. Ze zvláštních skutkových podstat, které se vztahují k ochraně firmy, lze jmenovat vyvolání nebezpečí záměny neoprávněným užitím firmy a parazitování na pověsti. Této ochrany se lze domoci jen mezi soutěžiteli. „Jen výjimečně může proti neoprávněnému používání cizí firmy zasáhnout i jiná osoba, to znamená právnická osoba oprávněná hájit zájmy soutěžitelů nebo spotřebitelů.“⁷¹

Vyvoláním nebezpečí záměny, tak jak jej upravuje § 47 obch. zák., se rozumí užití firmy nebo názvu osoby nebo zvláštního označení podniku užívaného již po právu jiným soutěžitelem, pokud je toto jednání způsobilé vyvolat nebezpečí záměny nebo klamnou představu o spojení s podnikem, firmou, zvláštním označením nebo výrobky anebo výkony jiného soutěžitele. K vyvolání nebezpečí záměny tedy dojde při užití firmy po právu registrované jiným soutěžitelem. Aby se skutečně jednalo o vyvolání nebezpečí záměny, musí být splněna podmínka zaměnitelnosti předmětu ochrany. O zaměnitelnosti dvou subjektů můžeme hovořit tehdy, pokud tyto subjekty máme přesně individualizovány. Přesná individualizace firmy je jedním z jejích základních existenčních předpokladů. Pro vyvolání záměny v rámci nekalé soutěže je dostačující, pokud toto jednání vyvolá u spotřebitelů dojem, že existuje hospodářský vztah mezi soutěžitelem, který firmu v souladu s právem užívá. Takovým jednáním je veřejnost uvedena v omyl, čímž je vyvolána klamná představa o spojení s firmou. Proto, aby šlo o nekalosoutěžní jednání, není bezpodmínečně nutné, aby k záměně firem skutečně došlo. „Proto, aby se soutěžitel mohl domáhat ochrany, není zapotřebí jakýkoli subjektivní prvek, rovněž postačí, že nebezpečí vyvolání záměny teprve hrozí. Již z toho je patrné, že ochrana obchodního jména při nekalé soutěži je nepřímá.“⁷²

⁷¹ Eliáš, K.: Kurs obchodního práva, Obecná část, Soutěžní právo, 4. vydání, C.H.Beck 2004, str. 121 autorem této části je Bartošková, M.

⁷² Munková, J.: Ochrana obchodního jména a hospodářská soutěž, Průmyslové vlastnictví 1994, č. 1 str. 20.

Parazitováním na pověsti podniku jako další ze skutkových podstat vztahujících se k ochraně firmy se rozumí využívání pověsti podniku, výrobků nebo služeb jiného soutěžitele s cílem získat pro výsledky vlastního nebo cizího podnikání prospěch, jehož by soutěžitel jinak nedosáhl.

Právní prostředky ochrany proti nekalé soutěži jsou vypočteny v § 53 obch. zák. a jsou jimi právo domáhat se proti rušiteli zdržení se nekalosoutěžního jednání, odstranění závadného stavu, přiměřené zadostiučinění, náhrada škody a vydání bezdůvodného obohacení. Přiměřené zadostiučinění se poskytuje za imateriální újmu, která může mít podobu morálního zadostiučinění, ale i finanční satisfakce. § 155 odst. 4 OSŘ dává účastníkovi, jehož žalobě bylo vyhověno, právo uveřejnit rozsudek na náklady účastníka, který ve sporu neuspěl. Soud dle svého uvážení stanoví rozsah, formu a způsob uveřejnění.

Je nezbytné, se alespoň krátce zmínit o sporech které vznikají v případech, kdy je zapsána firma, která je zaměnitelná s již zapsanou ochranou známkou nebo spory kdy je firma součástí ochranné známky a dostane se do sporu s jinou firmou. Tyto spory, ve kterých nejde jen o zaměnitelnost dvou označení, pak bývají často velmi složité a zahrnují mnoho skutkových i právních otázek. Vrchní soud v Praze se ve svém judikátu⁷³ z roku 1997 vyslovil, že i užití zapsané ochranné známky může být jednáním proti dobrým mravům soutěže a tedy jednáním nekalým, proti kterému má druhá strana právo se bránit a soud je povinen její dotčené právo chránit. Soud zde zkoumal zaměnitelnost dvou obchodních jmen podnikatelů, přičemž jeden podnikatel používal své obchodní jméno jako součást registrované ochranné známky. Soud zde také vyslovil názor, že rejstříkový soud není povinen a ani oprávněn v rejstříkovém řízení zkoumat, zda zápisem nejsou dotčena práva jiného soutěžitele na ochranu před jednáním nekalé soutěže.

2.7.3. Závěrem k ochraně obchodní firmy

Pro úplnost ještě uvádím, že od ochrany firmy je třeba odlišovat případ, kdy podnikatel použije k označení svého podniku nebo provozovny nějaké zvláštní označení, které se pro něj stane typickým. Pokud by se chtěl domáhat ochrany takového označení, mohl by využít pouze předpisů práva na ochranu proti nekalé soutěži. V úvahu by přicházely skutkové podstaty § 46 obch. zák. (klamavé označení zboží a služeb), § 47 obch. zák. (vyvolání nebezpečí záměny)

⁷³ Rozsudek Vrchního soudu v Praze 3 Cmo 397/95.

nebo § 48 obch. zák. (parazitování na pověsti) a bylo by možné použití samotné generální klauzule nekalé soutěže upravené v § 44 obch. zák.

Jak už z předchozího výkladu vyplývá, je firma podnikatele chráněna dvěma odlišnými systémy. Největším rozdílem mezi těmito systémy je skutečnost, že ochrana poskytovaná prostřednictvím ochrany proti nekalé soutěži má relativní povahu, naopak ochrana poskytovaná § 12 obch. zák. je povahy absolutní. Absolutní povaha této ochrany znamená, že je možno se jí domoci proti každému, kdo se takového jednání dopustil. Naopak ochrany v rámci nekalé soutěže se použije v případě, že podnikatel, který se domáhá ochrany, a ten, kdo se nekalé soutěže dopouští, jsou ve vzájemném soutěžním vztahu. Zákon pouze výjimečně připouští, aby mimo případy uvedené v § 48 až 51 obch. zák. uplatnila proti rušiteli práva též právnická osoba oprávněná hájit zájmy soutěžitelů nebo spotřebitelů. Důležitým rozdílem je i právo soutěžitele zakročit proti nekalosoutěžnímu jednání už v případě, že je jeho právo pouze ohroženo a k jeho porušení zatím nedošlo. Naopak ochrany firmy přes § 12 se lze domáhat až následně po porušení práva.⁷⁴

Prostředky ochrany, o kterých bylo dosud hovořeno, jsou soukromoprávního charakteru a kromě nich lze využít i ochranu, kterou upravuje trestní zákon. Ustanovení § 150 odst. 2 trestního zákona stanoví trest odnětí svobody až na dvě léta, peněžitý trest nebo trest propadnutí věci tomu, kdo pro dosažení hospodářského prospěchu neoprávněně užívá obchodní jméno nebo jakékoliv označení s ním zaměnitelné.

3. Úprava firemního práva v německém obchodním zákoníku

Obchodní firmu upravuje „Handelsgesetzbuch“, obchodní zákoník z roku 1898 ve znění pozdějších novel (dále jen „HGB“), ve svém třetím odstavci nazvaném obchodní firma v §§ 17 až 37a. Institut obchodní firmy má v německém právu své tradiční místo a jeho úprava je specifikována mnohými judikáty, některými z nich se budu blíže zabývat v následujícím výkladu.

---

⁷⁴ Dříve spočíval rozdíl také ve škále nároků, které daná úprava nabízela. Šlo o nárok na vydání bezdůvodného obohacení, který do r. 2001 byl upraven jen v rámci prostředků ochrany proti nekalé soutěži. Dnešní právní úprava umožňuje získat vydání bezdůvodného obohacení v obou systémech ochrany.

3.1. Význam obchodní firmy

Pojem obchodní firmy upravuje § 17 odst. 1 HGB jako jméno obchodníka, pod nímž provozuje v podnikání své obchody a kterým se podepisuje. Firma je pouhým jménem a nelze ji tedy zaměňovat s podnikatelem, závodem, provozovnou nebo s podnikem. Z právního hlediska je hovorové používání pojmu firma ve stejném významu jako pojem podnik zavádějící. Se stejnou jazykovou zvláštností se setkáváme i u nás. Je velmi běžným a rozšířeným omylem ztotožnění pojmu firma a podnik. Mnohý podnikatel běžně prohlašuje, že jde ráno do své firmy, a přitom tím myslí, že jde pracovat do svého podniku.⁷⁵

Často je mylně chápán i odst. 2 § 17 HGB, který doslovně zní: Obchodník může pod svou firmou žalovat a být žalován. Pokud dojde v procesu k označení žalobce nebo žalovaného firmou, je tímto nositel podnikání jako strana sporu dostatečně charakterizován. Procesní stranou tedy není podnik či závod, nýbrž samotný obchodník jakožto nositel podnikání. Firma jako pouhé jméno obchodníka nemůže být sama předmětem žaloby.⁷⁶ Zřetelně se toto projeví např. v situaci, pokud v průběhu soudního procesu dojde k převodu podniku a nabyvatel pokračuje pod stávající firmou. Pokud na nového podnikatele přejde i povinnost pokračovat v soudním procesu, pak je nezbytné provést změnu procesní strany. Z tohoto vyplývá, že označovat žalobce nebo žalovaného jeho firmou nemusí být vždy nejvhodnější.

Firma je tedy pouze jménem, ale ne jménem libovolně zvoleným, nýbrž jménem, které nositele podnikání jako takového identifikuje. Právní subjekt, který firma identifikuje není podnik, nýbrž samotný nositel podnikání. Přesto lze říci, že firma vytváří mezi podnikem a nositelem podnikání jakési spojení. Ten, kdo pod svojí firmou uzavírá smlouvy, uzavírá je jménem nositele podnikání s ohledem na svůj podnik a současně tím dokládá, že se jedná o obchodní záležitosti ve smyslu § 343 HGB.⁷⁷

Co se týče obchodních společností, jeví se úprava částečně jednodušší, ale i částečně složitější. Firma je jediným jménem obchodní společnosti. V tomto případě rozdíl mezi podnikem a nositelem podnikání ustupuje do pozadí. Podnikatelsky činná kapitálová společnost, veřejná obchodní společnost nebo komanditní společnost může smluvně vystupovat jen v podnikatelských vztazích. Dle převládajících názorů může obchodní společnost provozovat jen jeden vlastní podnik. Tento podnik pak může být rozdělen do

⁷⁵ ...Wer von einer Familien – GmbH sagt, er sei »an der Firma zur Hälfte beteiligt«, meint die Gesellschaft, nicht die Firma. Geht der Kaufman morgens »in die Firma«, so wird er das Unternehmen oder den Betrieb meinen.

⁷⁶ Srov. Oberlandsgericht Frankfurt, BB 1985, 1219.

⁷⁷ § 343 HGB Obchodní činnost je veškerá činnost obchodníka, která patří k provozování jeho obchodní živnosti.

oddělení či poboček, pokud by ale vzniknul druhý podnik v právním smyslu, bylo by potřeba vytvořit nového nositele podnikání.

3.1.1. Firemní otevřenost

„S funkcí firmy jakožto prostředníkem publicity úzce souvisí tzv. firemní otevřenost. Ve firemním právu se mísí zájmy nositele podnikání na jeho označení se zájmy účastníků trhu (konkurentů, protivníků na trhu) a dále zájmy všeobecné.“⁷⁸

Firma je předmětem registrační přihlášky a následného zápisu. Návrhová povinnost je upravena v § 29 HGB jako povinnost každého obchodníka podat návrh na zapsání své firmy a místa svého obchodního závodu do obchodního rejstříku u soudu, v jehož obvodu se závod nachází.

Dále má každý obchodník povinnost předložit soudu k uložení podpisový vzor své firmy. Živnostenské právo vyžaduje od obchodníka kromě jiného umístění své firmy a vlastního jména na jeho obchod či pohostinství. Samotné užívání firmy v obchodně právních vztazích má své specifické pravidla pro firmu kapitálové společnosti a pro firmu společnosti s ručením omezeným a pro komanditní společnost.

Pokud by při tvorbě firmy společnosti nebyly užity příslušné dodatky, např. „AG“ („Aktiengesellschaft“ – akciová společnost) nebo „GmbH“ („Gesellschaft mit beschränkter Haftung“ – společnost s ručením omezeným), mohlo by to vést k osobnímu ručení společníků takové společnosti.

3.1.2. Vymezení pojmu obchodní firma

Firma, jakožto jméno obchodníka, pod nímž provozuje své obchody, nesmí být zaměnitelná s podnikem ani provozovatelem živnosti. Firma je jménem, které oba vzájemně spojuje. Vedle firmy může každý obchodnický podnik používat jedno nebo více obchodních označení. Například síť hotelů Holiday time (firma) může provozovat Hotel U Staromáku, dále Hotel Pod Strahovem a oba tyto názvy budou pouze obchodním označením. Obchodní označení vůbec necharakterizuje podnik, nýbrž pouze živnost nebo provozovnu. Obchodní označení pak není chráněno firemním právem, ale jeho ochrany se lze domoci přes zákon

⁷⁸ Weber, S.: Das Princip der Firmenwahrheit im HGB und die Bekämpfung irreführender Firmen nach dem UWG, Bonn 1985, str. 27.

o ochranných známkách podle § 15. Ochrany podle § 12 Bürgerliches Gesetzbuch (dále jen „BGB“) požívá označení pouze v případě, že plní funkci jména, tzn. má-li rozlišovací schopnost. Typickým příkladem obchodního označení je Hostinec U Houdků nebo Hotel Březový háj.

Firma nemůže být zaměnitelná s obchodním označením. Rozlišování mezi obchodním označením a firmou je důležité a opodstatněné. Od obchodního označení, které používají také drobní živnostníci, je třeba rozlišit menší firmu, neboli obchodní název společnosti, která nemá firmu v právním smyslu pouze proto, že její podnik není obchodní živností nebo dokonce proto, že její podnik není živností vůbec. Toto se týká také firem tzv. svobodných povolání – lékařů, advokátů atd., a kromě toho také menších firem, živnostníků, kteří nemají firmu zapsanou v obchodním rejstříku, a jejichž podnik vzhledem ke svému druhu a rozsahu nevyžaduje obchodnickým způsobem zařízený závod.

Základním pravidlem je, že obchodní označení nesmí vzbuzovat podobnost s firmou, pak by mohl spotřebitel získat klamavý dojem, že jde o plnou obchodní živnost.⁷⁹ Fantazijní označení firmy je dovoleno, pokud nepředstírá charakter obchodníka provozujícího plnou obchodní živnost. Naproti tomu nepřipustná jsou taková označení, která podle § 18 HGB jsou předepsaná pro obchodníky zapsané v obchodním rejstříku. Podle názoru Nejvyššího soudu⁸⁰ nesmí malý živnostník používat označení »C.P. Nachf. Richard D«, protože by takové označení budilo dojem firmy. Je nemožné malému živnostníkovi označení »Karl Schmidt pekař« nebo jemu podobné označení zakázat jen proto, že kdyby byl obchodník zapsaný v obchodním rejstříku, musel by tuto firmu používat.

K tomu nastíním jeden příklad. „Vrchní zemský soud ve Stuttgartu k tomuto problému zaujal následující stanovisko: Kurt Meier převzal a následně pokračoval ve vedení autoškoly Friedricha Müllera, aniž by se zapsal do obchodního rejstříku jako »Friedrich Müller, autoškola, vlastník Kurt Meier«. Registrační soud zakázal používání takového označení kvůli firemní podobnosti. Vrchní zemský soud se v rozsudku BB 1987, 147 m. krit. Anm. Wessel vyslovil pro dovolenost takového označení a pro jeho pokračování – s tím, že ne každé označení obchodníka nezapsaného v obchodním rejstříku a používajícího obchodní označení, které vykazuje charakteristické rysy firmy samostatného obchodníka, je nedovolené. Nástupnický dodatek, který zvolil Vrchní zemský soud, může být jako bezproblémový chápán pouze v případě, pokud bude ručení nabyvatele rozšířeno i na neobchodní podniky.

⁷⁹ Německý termín „vollhandels-gewerbes“ nemá český ekvivalent a proto jej překládám doslovně.

⁸⁰ KGJ 35 A 145.

Firma nesmí být dále zaměňována s obchodní značkou. Obchodní značka je značka původu, kterou provozovatel podnikání označuje při své obchodní činnosti původ zboží nebo služeb.

3.2. Vznik, změna a zánik obchodní firmy

S vytvořením firmy dle německého práva nejsou spojeny žádné větší právní problémy, a i proto můžeme říci, že v praktickém životě téměř neexistují bezejmenné podniky. V případě obchodníka ze zákona bude firma vytvořena, jakmile bude živnost obchodníka k dispozici. Obchodník podle §§ 2, 3 a 105 odst. 2 HGB⁸¹ může žádat o zapsání firmy až po přezkoumání dovolenosti své firmy, přičemž vlastnosti obchodníka se hodnotí před zápisem jeho firmy. Takový obchodník však může toto své jméno užívat i před zápisem a to jako své obchodní označení.

Podle převládajících názorů zaniká firma tehdy, pokud přestane být provozována daná obchodní živnost, tzn. při zániku živnosti nebo zmenšení se podnikání. Je však třeba rozlišovat zánik firmy podle jednotlivých subjektů. Obchodní společnost např. používá firmu po celou dobu svého trvání; firma zaniká až se zánikem samotného právního subjektu. U formálních obchodníků je toto nepopiratelné. Častá je situace, kdy akciová společnost nebo společnost s ručením omezeným v likvidaci chce svoji firmu zpeněžit, to je však nemožné. Jako obchodník má tato společnost svoji firmu, dokud nenastane úplný zánik společnosti. Zcizí-li taková společnost svůj podnik s firmou, musí do doby úplného zániku společnosti přijmout novou likvidační firmu.⁸²

Méně jednoznačný je zánik firmy u osobní společnosti, která přechází ke společnosti občanského práva, když už není obchodně činná. Ze znění HGB však dovodíme, že taková společnost bude až do svého zániku chápána jako obchodní společnost, tzn. že až do svého úplného ukončení musí mít svou firmu. Jako neživnostenská obchodní společnost si může svoji firmu ponechat, dokud bude zapsána v obchodním rejstříku.

U všech ostatních obchodníků dochází ke ztrátě firmy zároveň s podnikem, který firma pojmenovává. Pokud nebude převod podniku pouze přechodného charakteru, musí být později vytvořena nová firma s tím, že stará firma nesmí být dále používána. Protože firma je

⁸¹ § 2 HGB obchodník na základě zápisu do obchodního rejstříku, § 3 HGB obchodník v zemědělském a lesním hospodářství, § 105 odst. 2 HGB veřejná obchodní společnost.

⁸² RGZ 107, 31, 33.

závislá na podniku a ne podnik na firmě, je možné změnit jednu firmu na druhou a to za současného vedení stávajícího podniku.

Zúžení obchodní živnosti na drobnou živnost nevede podle práva platného od roku 1998 nezbytně k výmazu z obchodního rejstříku, neboť i provozovatel drobné živnosti může být zapsán v obchodním rejstříku. Běžné zápisy výmazu firem by neměly vést k nedorozumění a být zavádějící. Firma jako obchodní jméno tímto jednoduše nezmizí. Obchodní jméno pak už jen nepodléhá firemnímu právu, ani nepatří do zápisu do obchodního rejstříku.

3.2.1. Druhy obchodních firem

HGB neobsahuje legální dělení firem, ale dle běžně užívaného terminologického dělení můžeme hovořit o následujících firemních druzích: Firma jednotlivce a firma obchodní společnosti – hlediskem dělení zde je, zda je obchodníkem fyzická osoba nebo obchodní společnost. O osobní firmě hovoříme tehdy, pokud je firemním jádrem příjmení obchodníka nebo společníka. Příkladem takové firmy by byla firma Max Schmidt GmbH. Opakem osobní firmy je firma věcná, např. Autodílna OHG. Dále může být zapsána firma smíšená, ta bude obsahovat příjmení obchodníka a zároveň z ní bude zřejmé, jakým druhem podnikání se obchodník zabývá. Příkladem smíšené firmy by mohla být firma Kurt Meier soukromý detektiv. Nezanedbatelnou výhodou věcné firmy je její informační přínos o předmětu podnikání. Od firmy jednoduché odlišujeme firmu složenou, neboli kombinovanou. Firma složená obsahuje kromě firemního jádra i firemní dodatek. Dále může být firma původní a firma odvozená. O firmu odvozenou se jedná tehdy, pokud byla převzata od dřívějšího nositele podnikání. Možnost používat odvozenou firmu je projevem zásady firemní stálosti.

Toto teoretické dělení firem ustoupilo po reformě obchodního práva v roce 1998 částečně do pozadí, protože dosavadní úprava firemního práva z větší části přestala platit. Krátce ještě poznámka k firmě složené. U té rozlišujeme, jak už bylo řečeno výše, firemní kmen a firemní dodatek (např. Otto Karsten – firemní kmen, samostatný obchodník v realitách – firemní dodatky). Pro rozeznání a rozlišení je v prvé řadě důležité firemní jádro. Dodatek o právní formě tak, jak jej upravuje § 19 HGB⁸³, je pořád jen firemním dodatkem. Do reformy

⁸³ § 19 HGB ...firma musí obsahovat následující dodatky: 1) u podnikatele fyzické osoby musí mít dodatek „zapsaný obchodník“ (eingetragener Kaufmann), „zapsaná obchodnice“ (eingetragene Kauffrau) nebo všeobecně srozumitelné zkratky tohoto označení, zejména „e.K.“, „e.Kfm.“ nebo „e.Kfr.“ 2) u veřejné obchodní společnosti označení „veřejná obchodní společnost“ nebo jinou všeobecně srozumitelnou zkratku tohoto označení 3) u komanditní společnosti označení „komanditní společnost“ nebo jinou všeobecně srozumitelnou zkratku tohoto označení.

obchodního práva nebylo firemní jádro a firemní dodatky jasněji rozeznávány. To bylo změněno až s novými předpisy firemního práva, které tyto dva pojmy tak precizně rozlišují.

Zásadní rozdíl nové úpravy a úpravy před reformou je tedy v tom, že se za součást firemního jádra považuje i označení předmětu podnikání, který byl dříve brán jako součást věcné firmy. Dřívější úprava předepisovala použít ve firmě příjmení podnikatele a nyní se možnou součástí firemního jádra stalo i označení předmětu podnikání.

3.3. Principy tvorby obchodní firmy

Proces tvorby obchodní firmy je ovlivněn několika principy, zejména principem pravdivosti firmy, firemní výlučnosti a firemní stálosti. Stejně jako česká úprava firemního práva, tak i německá výslovně zakotvuje jen jednu zásadu firemního práva.

3.3.1. Zásada pravdivosti firmy

Není pochyb o tom, že dodržení této zásady při tvorbě obchodní firmy patří k nejdůležitějším požadavkům firemního práva. Na tomto požadavku se shoduje jak firemní právo, tak i soutěžní právo, neboť zásada pravdivosti firmy neslouží pouze veřejnému zájmu na zveřejnění podniku, ale také zájmům tržní konkurence a jiných účastníků trhu.

Tato zásada byla do reformy obchodního práva v roce 1998 spornou kapitolou v HGB. Cílem firemního práva do reformy byla snaha přísnými předpisy zajistit, aby např. akciové společnosti tvořily jen věcné firmy, aby podnikatel fyzická osoba používal své celé jméno a příjmení a aby osobní společnost používala ve své firmě jméno alespoň jednoho společníka.

„Současně bylo toto přísné firemní právo lehce obcházeno. Firemní právo bylo komplikované a neefektivní, protože obsahovalo mnoho zákazů, které bylo možno lehce obcházet.“⁸⁴

Tento neutěšený stav vyřešila až samotná reforma. Ta zavedla nové firemní právo, které vyřešilo základní nedostatky předchozí úpravy. Nová úprava staví otázku firemní publicity do popředí. Firemní publicita spočívá hlavně v označení a rozlišení firemního jádra, zákazu klamavé firmy a v zavedení dodatku o právní formě pro všechny provozovatele živnosti. Také

⁸⁴ Schmidt, K.,: Münchener Kommentar zum Handelsgesetzbuch, Band 1, §§ 1-104, Verlag C.H.Beck/ Verlag Franz Vahlen, München 1996, str. 362.

byla stanovena povinnost uvádět v obchodní korespondenci údaje o podniku a zápise do rejstříku.

Dokud bude firma plnit spolu s jinými i povinnosti stanovené v § 18 odst.1 HGB, tzn. bude mít označovací rozlišovací schopnost, bude bez problémů zapsána do obchodního rejstříku a to buď jako firma osobní, věcná, nebo fantazijní.

Co se týče zákazu klamavosti firmy, ten už platil i ve staré úpravě, ale jen pro fyzickou osobu obchodníka a jen pro firemní dodatky. Nynější zákaz klamavosti firmy je rozšířen na všechny obchodníky a na celou firmu, tzn. na firemní jádro i dodatky. Zákaz klamavosti je v § 18 odst. 2 HGB upraven jako zákaz použít ve firmě takových údajů, které jsou způsobilé vyvolat klamavou představu o obchodních vztazích, které jsou podstatné pro dotčené obchodní odvětví.

Do reformy firemního práva byl dodatek o právní formě povinný jen pro kapitálové společnosti, družstva a osobní společnost bez fyzické osoby jako komplementáře. Reforma zavedla povinnost užívat dodatek o právní formě i pro podnikatele fyzickou osobu a pro osobní společnosti. Dodatek má být užíván v předepsané formě nebo je možné užití jeho všeobecně srozumitelných zkratk.

3.3.2. Zásada stálosti obchodní firmy

Zásada stálosti firmy zajistí, že firma nemusí být měněna s každou změnou týkající se provozovatele podnikání nebo jeho jména. Tuto zásadu upravuje § 22 HGB jako možnost toho, kdo se stane nabyvatelem existujícího podniku převodem mezi živými nebo v důsledku úmrtí, pokračovat v užívání dosavadního jména podniku. A to i tehdy, pokud firma obsahuje jméno dosavadního vlastníka podniku. Připojení dodatku naznačujícího nástupnický vztah je dobrovolné. Nezbytné je pouze, aby dosavadní vlastník podniku nebo jeho dědicové výslovně udělili souhlas s pokračováním užívání firmy. Obdobné bude platit i v případě převzetí obchodního podniku na základě užívacího práva, pachtovní smlouvy nebo podobného vztahu.⁸⁵

---

⁸⁵K tomuto uvádím jeden z relevantních rozsudků Spolkového soudního dvora ze dne 27.2.2003 (Lexetius.com/2003,523 [2003/5/150]): Jeli firma podnikatele klamavá (v tomto případě firma používala jako součást svého názvu termín „obecně prospěšný“, aniž by pro to byly splněny předpoklady v okamžiku jednání soudu) není nárok na zdržení se takového jednání podle § 3 UWG vždy vyloučen, protože podnik toto označení používal již dříve a to přípustným způsobem.

Vytvoření firmy je relativně volné, zásada firemní stálosti se promítne pouze do povinnosti, že odvozená, jinak ale dovolená firma, nesmí být klamavá.

Dá se říci, že zásada stálosti firmy určitým způsobem prolomuje zásadu pravdivosti firmy. Toto lze vysvětlit potřebou udržet si existující hospodářské hodnoty, které přináší zavedená a dobře fungující firma. Shrnout bychom to mohli tak, že princip firemní stálosti je pouze v jistém smyslu omezen zásadou pravdivosti firmy a podle platného práva firma přináší informaci o vztazích provozovatele podnikání.

Tuto zásadu pro pokračování ve firmě při vstupu nebo vystoupení společníka upravuje také § 24 HGB a to tak, že pokud byl přijat společník do existujícího obchodního podniku nebo pokud vstoupil nový společník do obchodní společnosti nebo pokud z ní společník vystoupil, může být bez ohledu na tuto změnu pokračováno v užívání firmy a to i tehdy, pokud firma obsahuje jméno vlastníka podniku nebo společníka. Při vystoupení společníka, jehož jméno je obsaženo ve firmě, je nutné k pokračování v užívání firmy výslovného souhlasu společníka nebo jeho dědiců.

3.3.3. Zásada výlučnosti obchodní firmy

Podle § 30 HGB, který upravuje nezaměnitelnost firmy, se musí každá nová firma zřetelně odlišovat od všech již existujících firem v tomtéž místě nebo v téže obci zapsaných v obchodním rejstříku nebo rejstříku družstev. Firemní výlučnost slouží zájmům právního styku, který používá firmu jako hlavní rozlišovací znak. Tato zásada chrání také soutěžní zájmy podnikatele, neboť prvotním zájmem podnikatele je zabránit třetí osobě, aby užívala jeho firmu.

K zamyšlení zůstává otázka, proč zákonodárce ohraničil nezaměnitelnost firmy pouze místem a obcí. Může se to jevit jako poněkud úzké a nedostatečné prostorové vymezení. Pokud ale zohledníme možnost podnikatele chránit své soutěžní zájmy proti nepoctivému užívání firmy také zákonem o nekalé soutěži,⁸⁶ pak se jeví prostorové vymezení obcí a místem jako dostatečné. Primárním cílem tohoto vymezení totiž bylo umožnění identifikace podnikatele pro právní styk.

Firemní výlučnost musí být řešena případ od případu, nejjednodušší možnost stanovil zákonodárce pro osobní firmu. Při vzniku takové firmy v normálním případě postačí, že bude použito buď jen příjmení, nebo příjmení se jménem křestním a tím bude rozlišení dostatečné.

---

⁸⁶ UWG – Gesetz gegen den unlauteren Wettbewerb vom 3. Juli 2004.

Situaci, že tímto nebude dosaženo rozlišení dvou firem, např. pokud v Dahnu budou mít autoopravnu dva provozovatelé podniku téhož jména, řeší HGB v § 30 odst. 2. Má-li obchodník stejná křestní jména a stejné příjmení jako již zapsaný obchodník a chce také užívat tato jména jako svou firmu, pak musí ke své firmě připojit dodatek, jímž se zřetelně odliší od již zapsané firmy. Stejně se bude řešit situace, když se v místě nebo obci zřídí odštěpný závod již stejné zapsané firmy. I v tomto případě je obchodník povinen připojit k firmě odštěpného závodu dodatek, jímž se zřetelně od existující firmy odliší.

Ustanovení § 30 odst. 4 dává v těchto věcech zvláštní pravomoc Zemským vládám. Ty mohou stanovit, že sousedící místa nebo obce budou ve smyslu těchto ustanovení považována za jedno místo nebo jednu obec.

„Především u obchodníků s pochybnou seriositou se příležitostně ukazuje úsilí zaměnit jimi nově založenou společnost s jinou společností, která byla právě zrušena. Občas také zkouší firmy společností přímo nahradit.“⁸⁷

3.4. Ochrana obchodní firmy

Ochrana firmy podle HGB je základní ochranou firmy v komplikovaném systému soukromoprávní ochrany podnikání. Firma není chráněna pouze prostřednictvím § 37 HGB, ale její ochrany se lze domoci i přes ustanovení §§ 12, 823, 1004 BGB.⁸⁸

Firemní ochrana podle obchodního zákoníku upravuje obchodně právní sankce v případě neoprávněného užívání firmy, v podstatě jde o ochranu zákonného firemního práva. Jde o případ, kdy je používána nedovolená firma, nejde o situaci, kdy někdo třetí porušuje firemní právo.

3.4.1. Sankce podle § 37 HGB

§ 37 HGB stanoví, že toho, kdo užívá firmu, jež mu podle ustanovení §§ 17-37a nenáleží, pobídne rejstříkový soud k tomu, aby se zdržel užívání takové firmy stanovením pořádkové pokuty. Ten, kdo je poškozen na svých právech tím, že někdo jiný neoprávněně užívá obchodní firmu, může od této osoby požadovat, aby se užívání obchodní firmy zdržela. Nárok na náhradu škody vyplývající z jiných ustanovení zůstává nedotčen.

⁸⁷ Schmidt, K.,: Münchener Kommentar zum Handelsgesetzbuch, Band 1, §§ 1-104, Verlag C.H.Beck/Verlag Franz Vahlen, München 1996, str. 373.

⁸⁸ § 12 BGB Právo na ochranu jména, § 823 BGB Povinnost k náhradě škody, § 1004 BGB Nárok na zdržení a odstranění.

Nároků vyplývajících z § 37 se může domáhat ten, jehož práva byla porušena nedovoleným užíváním firmy. Nárok směřuje nejen proti protiprávnímu užívání firmy obchodníky, ale také proti používání firmě podobnému označení „neobchodníky“, pokud takovým užíváním porušují firemní právo.

„Prakticky lze říci, že v dnešním systému ochrany podnikání můžeme § 37 HGB snad i postrádat, protože ochranu proti takovému porušení zákona poskytuje už § 12 BGB, §§ 1, 3, 13 UWG v případě konkurentů a § 15 zákona o ochraně známek.“⁸⁹

Rejstříkové řízení o zneužití firmy upravuje HGB v § 37 odst. 1. Rejstříkové řízení má tentýž cíl, jako jsou nároky vyplývající z § 37 odst. 2. Toto řízení lze použít jak proti obchodníkům, tak proti „neobchodníkům“ (např. drobný živnostník, příslušník svobodných povolání). Cílem tohoto řízení není jen donucení obchodníků k užívání řádné firmy, ale i zabránění v užívání firmy způsobem zákonu odporujícím.⁹⁰

3.5. Závěrem k německému firemnímu právu

Téměř shodné počátky německé a české právní úpravy se velmi významně projevují i v současných právních úpravách dvou dnes již velmi odlišných států. Je zčásti pouhou náhodou, že oba státy přistoupily k významným novelám firemního práva v krátkém rozmezí, zčásti to lze připsat snaze dosáhnout harmonizace německého, popř. českého práva s právem Evropské unie. V německém právu novela proběhla v roce 1998 a české firemní právo bylo zásadněji novelizované roku 2000.

Ze srovnání dvou platných právních úprav firemního práva v Německu a České republice můžeme dovodit následující společné rysy a rozdíly.

Zásadní rozdíl ve vymezení pojmu firma spočívá v tom, že dle české úpravy má firmu jen ten podnikatel, který je zapsán v obchodním rejstříku. Německé právo vymezuje firmu jako jméno obchodníka, pod nímž provozuje v podnikání své obchody a jímž se podepisuje. Až v následujících paragrafech je pak upravena návrhová povinnost jako povinnost obchodníka

⁸⁹ Schmidt, K.,: Münchener Kommentar zum Handelsgesetzbuch, Band 1, §§ 1-104, Verlag C.H.Beck/Verlag Franz Vahlen, München 1996, str. 374.

⁹⁰ K tomuto uvádím jeden rozsudek Spolkového soudního dvora ze dne 28.2.2002, č.j. I ZR 195/99

a) Dohoda o tom, že seniorní partner advokátní kanceláře, který poskytuje své jméno pro označení kanceláře, dovolí advokátní kanceláři toto jméno používat i po jeho vystoupení, není v rozporu se zákonným zákazem, a to i tehdy, dojde-li k záměně, protože seniorní partner po svém vystoupení v rozporu s původním záměrem pokračuje v advokátní praxi. Nebezpečí klamavosti lze čelit, pokud jmenovky poukazují na vyloučení poskytovatele jména a na skutečnost, že tento pracuje již v jiné kanceláři.

b) Pokud je společnosti občanského práva udělena kompetence k užívání jména, obsahuje toto povolení zásadně také možnost dalšího používání jména sdružení jako jména partnerství do něhož se sdružení přeměňuje.

podat návrh na zapsání své firmy a místa svého obchodního závodu do obchodního rejstříku. Shodně právní úpravy stanovují povinnost, aby právní úkony byly činěny výhradně pod existující firmou.

Co se týče tvorby firmy fyzické osoby, obě úpravy shodně vyžadují, aby fyzická osoba užívala jako firmu své jméno a příjmení, shodně také připouští rozlišující dodatky.

Striktně je také v obou obchodních zákonících vyjádřen zákaz „prázdného převodu“ neboli převodu firmy bez současného převodu podniku.

Stejná je v porovnávaných právních řádech také úprava principů neboli zásad firemního práva. Výslovně oba uvádí jen zásadu nezaměnitelnosti neboli výlučnosti firmy a další zásady lze z úprav získat jejich extenzivním výkladem. Drobné odchylky lze spatřit pouze v chápání a výkladu jednotlivých zásad.

Ze srovnání těchto dvou úprav lze dovést odlišnost v možnosti použití dodatku označujícího nástupnický vztah. Zatímco česká právní úprava ukládá tomu, kdo podnik zdědil nebo nabyt smlouvou povinnost použít nástupnický dodatek; německé firemní právo nechává na vůli nabyvatele, zda nástupnický dodatek ke své firmě připojí či nikoli. Obě úpravy ale shodně vyžadují souhlas dosavadního vlastníka nebo dědiců k užívání stávající firmy.

Odlišnost lze nalézt také v nárocích, které jednotlivé úpravy poskytují v případě neoprávněného užívání firmy. Dle české právní úpravy se může ten, kdo byl na svých právech dotčen, proti neoprávněnému uživateli domáhat, aby se daného jednání zdržel a odstranil závadný stav. Dále může požadovat vydání bezdůvodného obohacení a přiměřeného zadostiučinění. Německá právní úprava dává poškozenému možnost domáhat se zdržení neoprávněného užívání a pro toho, kdo firmu užívá protiprávně, stanoví možnost, aby mu rejstříkový soud uložil pořádkovou pokutu. Tento systém ochrany je v obou státech systémem ochrany absolutní, takové ochrany se lze domáhat proti každému, kdo se neoprávněného jednání dopustil. Navíc je vždy poškozenému dána možnost domáhat se relativní ochrany své firmy v rámci nekalé soutěže.

Dále lze shrnout, že německá úprava firemního práva je podrobnější a detailněji se zabývá možnými situacemi, které souvisí se vznikem, změnou, ale i zánikem firmy. Jde např. o úpravu ručení nabyvatele při pokračování v užívání firmy § 25 HGB, ručení dědiců § 27 HGB, ručení při vstupu do podniku fyzické osoby § 28 HGB, úpravu návrhové povinnosti při změnách § 31 HGB, zápisu o prohlášení konkurzu § 32 HGB a úpravu změny stanov § 34 HGB.

4. Nástin úpravy firemního práva ve Velké Británii

4.1. Úvodem k firemnímu právu

Firemní právo ve Velké Británii (a zároveň také ve Skotsku, Walesu a Severním Irsku) je upraveno třemi základními právními předpisy. Jde o Zákon o obchodních jménech (Business Names Act z roku 1985), dále jen „BNA“, Zákon o společnostech (Company Act z roku 1985), dále jen „CA“ a Nařízení o názvech společností a obchodních jménech (Company and Business Names Regulation z roku 1981), dále jen „CBNR“.

Název společnosti musí být uveden v memorandu o založení společnosti. Obecně platí, že jméno si lze zvolit. Avšak pokud jde o některé názvy, ty jsou buď absolutně, nebo relativně zakázány – blíže viz dále. Další podmínkou je, že nesmí jít o název společnosti, který již na seznamu registrovaných názvů společností existuje CA 1985, s 26.

Společnost jakožto právnická osoba musí být identifikována zejména svým názvem, který tak nabývá značného významu. Cílem zákona je zajistit, že název společnosti bude znám těm, kteří se dostanou do obchodního styku s danou společností.

Společnost může provádět své obchody i pod jiným jménem než je jméno, které má řádně zapsané v obchodním rejstříku (Companies House). Obchodování pod jménem, které není pravým jménem osoby, která podniká, je regulováno zákonem o obchodních jménech, který má dva hlavní cíle. Za prvé umožnit osobě, která se domáhá právní ochrany proti osobě, která podniká, aby mohla zjistit její pravé jméno, a za druhé kontroluje užití nevhodných obchodních názvů.⁹¹

4.2. Obchodní jméno

Do roku 1982 muselo být mnoho obchodních jmen povinně registrováno a to podle Zákona o registraci obchodních jmen z roku 1916 (Registration of Business Names Act 1916). Tento zákon byl zrušen až roku 1982, kdy nabyl účinnosti Zákon o společnostech z roku 1981, který přinesl i novou úpravu obchodního jména. Tento zákon byl roku 1985 nahrazen dodnes platným zákonem o obchodních jménech.

BNA poskytuje státnímu sekretáři pravomoc ke kontrole jmen, která jsou volena pro podnik, a dále stanovuje, co musí být o podniku zveřejněno. Jména, která obsahují slova

⁹¹ Mayson, S., French, D., Ryan, Ch.: *Company Law*, 2003-2004 Edition, Oxford University Press, New York 2003, str. 71.

a výrazy, jejichž užívání je BNA uloženo, vyžadují předchozí souhlas státního sekretáře, než mohou být používána. Existují i výrazy, jejichž užívání ve jménu může být za určitých okolností trestným činem.

Některá slova a výrazy jsou kontrolována jinými zákony, BNA poskytuje ochranu práv jednotlivce nebo společnosti, které jednotlivec nebo společnost může mít ve vztahu k názvu nebo slovu.

Obchodním jménem zákon rozumí jméno, které osoba, společenství nebo společnost používá při podnikání, pokud není shodné s jejich vlastním jménem. Např. u společnosti to bude jméno, pod kterým společnost obchoduje a které není jejím názvem společnosti. Obchodním jménem jednotlivce pak bude jeho jméno, pod kterým obchoduje, ale které není jeho rodným jménem. Nezáleží na tom, zda k jménu bude připojeno křestní jméno jednotlivce nebo jeho iniciály.

Jak už bylo řečeno, některá obchodní jména potřebují schválení. Jde o jména, která jsou uvedena v přílohách A, B a C k BNA.⁹² Účelem těchto omezení při volbě obchodního jména je zabránit tomu, aby veřejnost mohla být klamána o velikosti nebo postavení společnosti, které není důvodné.

Pokud podnik, který obsahuje předepsané slovo, změní svého majitele, musí tento nový majitel do dvanácti měsíců získat také schválení k užívání tohoto jména. Toto se použije, pokud jméno, které nový majitel získal, bylo dříve registrováno podle Zákona o registraci obchodního jména z roku 1916 nebo bylo schvalováno podle Zákona o společnostech z roku 1981.

V důsledku zrušení Zákona o bankách z roku 1987 již nepotřebují schválení názvy společností, které obsahují slovo banka, bankéř, bankovníctví nebo úschovna. Nicméně používání slova, které naznačuje bankovní aktivitu, znamená, že osoba užívající toto jméno provozuje podnikatelskou činnost v oblasti bankovníctví, a tudíž přijímá vklady od veřejnosti, tedy provozuje činnost upravenou Zákonem o finančních službách a trzích z roku 2000. A proto osoba užívající jméno naznačující bankovní aktivitu musí být držitelem povolení nebo výjimky udělených dle výše uvedeného zákona.

Pokud by společnost chtěla užívat jméno, které je uvedené v seznamu dodatku A k BNA, pak je nezbytné podat žádost o povolení užívání takového jména k příslušnému obchodnímu

---

⁹² Např. dodatek A obsahuje výčet pravidel, které musí konkrétní forma podnikání splňovat, aby jméno mohlo obsahovat určité slovo nebo výraz. Jméno, které budí dojem, že podnik je spojen s Jejím veličenstvím nebo se správním úřadem, vyžaduje předchozí schválení s jeho užíváním.

rejstříku („Companies House“)⁹³. Povolení bude vydáno tehdy, pokud informace o podniku, které byly dodány, splňují stanovené podmínky v době žádosti nebo krátce poté.

Zákon se také zabývá otázkou, které podrobnosti o podniku musí být uveřejněny. Přiměřeně se to vztahuje na informace o názvu společnosti, o jménech všech partnerů a společníků, a na jejich doručovací adresy. Tyto informace by pak měly být zřetelně uveřejněny na místech, kde je podnik provozován, nebo místech, kde se jedná se zákazníky či dodavateli, dále by měly být vyznačeny na obchodní korespondenci a na písemných nabídkách zboží a služeb. V případě, že podnik má více než dvacet partnerů, nemusí být jména všech těchto partnerů uvedena na obchodní korespondenci, musí však obsahovat informaci o hlavním sídle podniku. V sídle podniku musí být k dispozici úplný seznam jmen a adres všech partnerů společnosti. Pokud by o podniku nebyly předepsané údaje uveřejněny, je takové jednání považováno za trestný čin a hrozí za něj finanční pokuta až 1000 £.

4.3. Název společnosti

Výběr názvu společnosti není přenechán libovůli jejich zakladatelů, ale je regulován několika zvláštními pravidly. K nejdůležitějším z nich patří povinnost, aby každý název společnosti končil slovy „Limited“, „Unlimited“, „Public Limited company“ nebo jejich příslušnými zkratkami, či velšskými ekvivalenty⁹⁴.

„Limited company“ (společnost s ručením omezeným) musí jako součást svého názvu obsahovat slovo „limited“ nebo jeho zkratku „ltd“⁹⁵. Avšak podle článku 30 CA existují společnosti, které jsou od této povinnosti osvobozeny za podmínky, že splní určitá předepsaná kritéria.

Společnosti, které splňují kritéria mohou požádat, aby jim byla udělena výjimka z užití těchto povinných dodatků. Výjimka je pak společnosti udělena, pokud společnost nepodléhá CA ve vztahu k uveřejnění svého názvu a zároveň nemusí posílat seznam členů k registraci do obchodního rejstříku.

Existují i společnosti, které jsou z užívání dodatku „Limited“ ve svém názvu přímo vyňaty. Jde o soukromé společnosti, které mají ručení omezené zárukou (private company limited by

⁹³ Termín „Companies House“ lze doslovně přeložit jako dům společnosti, jde o veřejný registr, který vede seznam zapsaných názvů společností (pro společnosti se sídlem v Anglii a Walesu je příslušný Companies House v Cardiffu a pro společnosti se sídlem ve Skotsku je příslušný úřad v Edinburghu), ve své práci budu pro větší srozumitelnost termín překládat jako obchodní rejstřík.

⁹⁴ Vždy pokud uvádím název obchodní společnosti, vztahuje se to i na příslušný velšský ekvivalent názvu takové společnosti.

⁹⁵ Nebo velšský ekvivalent tohoto dodatku „cyfyngedig“ či jeho zkratku „cyf“.

guarantee) a jejichž cílem je podnikání, umění, věda, vzdělání, náboženství, dobročinnost nebo jiné profese. Dalším kritériem, jehož splnění je pro vynětí nezbytné, je i zákonem předepsané znění článků memoranda společnosti v otázce dividend, zisku a zániku společnosti.

Dalším povinným dodatkem pro zvláštní typ anglické společnosti („commonhold associations“) je dodatek „commonhold associations limited“ a pro veřejně prospěšnou společnost („community interest companies“) je povinným dodatkem „community interest companies“ nebo „community interest public limited companies“.

Článek 26 CA uvádí případy, ve kterých bude název společnosti při její registraci zamítnut. A to tehdy, pokud je zvolený název společnosti shodný s názvem společnosti již zapsané⁹⁶, dále pokud název společnosti obsahuje slovo „limited“, „unlimited“, „public limited company“ nebo „community interest company“ kdekoliv, vyjma konce názvu společnosti nebo pokud název společnosti končí slovy „commonhold association limited“, aniž by šlo o „commonhold association“ nebo končí slovy „community interest public limited company“, aniž by o takovou společnost skutečně šlo, registrace bude také zamítnuta pokud je kdekoliv v názvu společnosti obsaženo „investment company with variable capital“, „open-ended investment company“, „limited liability partnership“ nebo Societas Europaea „SE“, pokud bude název společnosti urážlivý a v neposlední řadě také pokud by užití názvu takové společnosti bylo trestným činem.

Je nezbytné doplnit, že některé názvy společností vyžadují před svým zápisem schválení státním sekretářem. To se týká zejména názvů, které obsahují slova, která jsou zákonem regulovaná, nebo názvů, které naznačují spojení s centrální nebo místní státní správou. Schvalování takového názvu společnosti je pak v kompetenci státního sekretáře pro obchod a průmysl. Citlivá slova a výrazy jsou takové výrazy, které při svém použití jako součásti názvu společnosti mohou naznačovat určitou obchodní přednost, zvláštní status nebo specifickou funkci. Z tohoto důvodu je používání těchto výrazů upraveno právními předpisy a vyžadují schválení státního sekretáře. Hodnocení žádosti o možnost používat takové výrazy a následné udělení souhlasu s jejich používáním provádí příslušný obchodní rejstřík (Companies House) jménem státního sekretáře. Cílem právní úpravy je zajistit, aby užívání takových výrazů bylo důvodné a byla tak zajištěna ochrana veřejnosti před používáním

---

⁹⁶ Shodnost názvu zapisované společnosti se společností již zapsanou se hodnotí následovně: registrační úřad při hodnocení shodnosti ignoruje interpunkci, právní stav společnosti (zakládání, fúze, rozdělení, odštěpení), neurčité členy a slova jako společnost atd. Pokud zapisovaná společnost zní stejně jako společnost již zapsaná v registru názvů společností, postačí, pokud názvy těchto dvou společností budou odlišné alespoň hláskovány.

klamavých názvů společností. Kompletní katalog tzv. citlivých slov je uveden v dodatcích A, B a C k BNA.⁹⁷

Státní sekretář může společnosti nařídít, aby změnila svůj název, pokud poskytuje špatný obraz o aktivitách společnosti a je tedy možné, že tímto poškodí veřejnost (Companies Act 1985, s. 32).⁹⁸

Pokud si společnost jako svůj název vybere název, který ještě není zapsán v seznamu názvů společností a který ani nevyžaduje schválení státním sekretářem, pak k registraci takového jména stačí poslat žádost o registraci a doložit prokazované skutečnosti příslušnými dokumenty. Speciální rozhodnutí je vyžadováno v situaci, pokud již existující společnost mění svůj název. Pokud předložené dokumenty vyhovují a nebrání-li tomu jiná překážka, pak je název společnosti zapsán a společnosti je vydán certifikát o zápisu („certificate of incorporation“).

4.3.1. Užívání klamavého názvu společnosti

Pokud bude užíván název společnosti, který ve veřejnosti vzbuzuje klamnou představu o tom, o jakou společnost ve skutečnosti jde, může se ten, kdo je takovým užíváním poškozen, domáhat v soudním řízení své ochrany a to prostřednictvím žaloby proti podvodnému vydávání („passing off“). Zapsání názvu společnosti do rejstříku názvů společností není garancí, že taková žaloba proti zapsanému názvu nemůže být podána.

V případě, že by byl užíván registrovaný název společnosti, který je shodný nebo podobný s registrovanou ochranou značkou, mohla by proti uživateli takového názvu být podána žaloba proti poškozování ochranné známky.

Pokud obchodní rejstřík při zápisu názvu společnosti nevznesl námitku přílišné shodnosti zapisovaného názvu s jiným již zapsaným názvem, nezaručuje to, že proti uživateli takového již zapsaného názvu nebude později vznesena některá z výše zmíněných žalob. Je povinností každého žadatele o zápis názvu společnosti, aby si ověřil, že jím zvolený název společnosti není v rozporu s již existující ochranou značkou nebo s jiným již zapsaným názvem.

⁹⁷ Příkladem tzv. „citlivých“ slov je např. slovo anglický, skotský, spojené království, královský, národní, mezinárodní, instituce, charita atd...

⁹⁸ Goldenberg, P.: Guide to company Law, CCH Editions Limited, Third Edition, 1990, str. 24.

4.4. Závěrem k anglické úpravě firemního práva

Firemní právo Velké Británie se rozpadá do dvou podsystemů. Jeden systém tvoří problematika názvu společnosti („company name“), která je regulovaná především CA, a druhým systémem firemního práva je úprava obchodního jména („business name“), kterou obsahuje BNA.

Název společnosti je jednou ze základních povinných náležitostí společenské smlouvy. Zásady pro tvorbu názvu společnosti a případná omezení či zákazy upravuje již zmíněný CA. Evidenci zapsaných názvů společnosti vede obchodní rejstřík („Companies house“) a o jednotlivých žádostech o zápis se rozhoduje jménem státního sekretáře.

Pro tvorbu názvu společnosti platí, že společnost si může zvolit jakékoliv jméno, při výběru je omezena jen několika zákazy, které vyplývají přímo ze zákona.

Společnost při vystupování v obchodním styku nemusí výlučně používat svůj název, naopak je jí dovoleno podnikat pod obchodním jménem, které je od jejího názvu odlišné. Pokud společnost této možnosti využije a bude v obchodních vztazích vystupovat pod svým obchodním jménem, pak se na ni bude vztahovat BNA. Zákon pak takové společnosti ukládá řadu povinností, které mají přispět k její snadné identifikaci, je to např. povinnost uvádět svůj název na všech provozovnách a na požádání svůj název každému sdělit.

Koncepce firemního práva ve Velké Británii, jakožto země angloamerického právního systému, je od tuzemské úpravy firemního práva odlišná. Mnohé rozdíly jsou z velké části způsobeny odlišností těchto dvou právních systémů, jiné difference naopak vyplývají ze stálosti, respektive nestálosti tohoto institutu.

5. Závěr

Účelem této práce a mou snahou bylo pokud možno podrobně nahlédnout do problematiky firemního práva a právních vztahů vznikajících a souvisejících s firmou. Práce se zaměřuje zejména na právní úpravu současnou, ale jedna část je věnovaná také alespoň stručné historii tohoto institutu. Historický vývoj jsem se rozhodla do práce zařadit pro snadnější pochopení soudobé úpravy s ohledem na nestabilitnost dosavadních úprav firemního práva.

Stěžejní část práce se věnuje české úpravě firemního práva. Po úvodním seznámení s firmou a její právní úpravou jsem se snažila blíže zaměřit na vymezení a objasnění samotného pojmu firma. Následuje podrobnější kapitola o tvorbě firmy a analýza jednotlivých zásad, které ji vymezují. Tuto problematiku jsem zpracovala jak pro firmu fyzické osoby, tak i pro firmu právnické osoby a vždy ji pro přehlednost doplnila příklady možných firem. S ohledem na strukturu firemního práva v obchodním zákoníku následuje také zmínka o společném jménu sdružení. Následující kapitoly pak řeší změnu, převod, přechod a užívání firmy. Závěrečnou část české úpravy tvoří ochrana firmy, kterou jsem ve své práci rozdělila na ochranu podle firemního práva a ochranu firmy v rámci nekalé soutěže. V průběhu celé práce jsem se snažila právní úpravu objasnit, následně zhodnotit, ukázat její nedostatky a případně poukázat na možné vhodnější řešení.

Pro výklad firemního práva je významná i rozhodovací praxe našich soudů, proto jsem na ni často v různých souvislostech poukazovala. Zásadní judikáty z oblasti firemního práva jsou pak v rámci příslušné kapitoly vždy podrobně rozebrány.

Do práce jsem také zařadila charakteristiku či spíše alespoň nástin úpravy firemního práva Spolkové republiky Německa a Velké Británie. Záměrně jsem pro komparaci zvolila úpravy dvou zcela odlišných právních systémů. Na závěr těchto kapitol jsem vždy provedla srovnání úprav a snažila se vymezit rozdíly mezi popisovanou a českou právní úpravou firemního práva.

Jsem si vědoma toho, že tato práce rozhodně neobsáhla všechny otázky týkající se firemního práva, zvláštní pozornost by si jistě zasloužila také úprava v komunitárním právu, popř. nastínění možné úpravy *de lege ferenda*. S ohledem na stanovený rozsah diplomové práce však toto nakonec do práce zahrnuto nebylo.

Mým záměrem při zpracování této práce však bylo poukázat především na problémy, které souvisejí s firmou, a také nabídnout trochu ucelený pohled na tuto problematiku, která nachází své klíčové uplatnění v obchodních vztazích a stále významněji pak i na poli mezinárodním.

Na závěr si dovolím krátkou úvahu. Je zřejmé, a také ve své práci na to několikrát poukazují, že pojem firma je mezi veřejností a někdy dokonce i mezi odbornou veřejností chápán mylně a je zaměňován s pojmem ne zcela jazykově podobným – podnik. Původ tohoto vžitého omylu se dá vysledovat zejména v jazykové zvláštnosti a částečně také v nestabilitě tohoto termínu. Za pozastavení stojí i skutečnost, že se stejným jazykovým problémem a tedy i se špatným chápáním pojmu firma setkáváme také v Německu.

Pojem firma byl upraven v prvorepublikovém právu, pak se jej ne příliš šťastně snažila zavést a prosadit novela hospodářského zákoníku a zatím definitivně je tento pojem součástí našeho právního řádu až od roku 2000. Novela je platná už sedmý rok, přesto změna v chápání pojmu firma, alespoň pro laiky, nenastala. Toto mě přivádí k myšlence, zda by proto nebylo racionálnější sjednotit obecné povědomí a právní terminologii. Jako řešení vžitého omylu by to jistě možné bylo, avšak z právního hlediska, kdy termín firma i podnik mají své přesné vymezení, takové řešení nepřichází v úvahu. Nezbyvá než se tedy smířit s tím, že laické a odborné chápání pojmu firmy zůstane odlišné.

Seznam použité literatury a jiné prameny

A) Česká literatura: monografie, komentáře odborné články

1. Bartošíková, M.: Obchodní firma společnosti v likvidaci, Obchodní právo, 2003 č.5;
2. Bartošíková, M.: K obchodnímu jménu podnikatelů – fyzických osob, Obchodní právo, 1994 č.3;
3. Bartošíková, M.: K právní úpravě obchodního jména v obchodním zákoníku, Právní rádce, 1994 č.3;
4. Bártová, H.: Psychologické aspekty známky, celostátní symposium o ochranných známkách, Karlovy Vary 1990;
5. Bureš, J., Drápal, L., Krčmář, Z.: Občanský soudní řád, Komentář I.díl (§ 1 až 200za), 7. vydání Praha C.H.Beck 2006;
6. Břeň, M.: Obchodní jméno společnosti s ručením omezeným, Obchodní právo 2000 č.3;
7. Dědič, J.: Obchodní zákoník komentář, Polygon, Praha 2002;
8. Dvořák, T.: Označení fyzické osoby nezapsané v obchodním rejstříku, d a p 2003 č.7;
9. Eliáš, K.:Kurs obchodního práva, Obecná část, Soutěžní právo, 4. vydání, C.H.Beck 2004;
10. Eliáš, K.: Obchodní zákoník, 2. vydání, Beck-SEVT, Praha 1995;
11. Gregorová, R., Tyrner, M.: K problematice obchodního jména právnických osob, Právní rozhledy 1995 č. 8;
12. Hajn, Petr.: K úpravě obchodního jména, Časopis pro právní vědu a praxi, 1995 č.1;
13. Havlín, M.: Používání obchodního jména, Obchodní právo 1994 č.10;
14. Hušek, J.: Novela obchodního zákoníku a firma podnikatele – fyzické osoby, Právo a podnikání 2001 č.1;
15. Jehlička, O., Švestka, J., Škárová, M. a kol.: Občanský zákoník. Komentář 9. vydání, Praha, C.H.Beck 2004;
16. Ježek, J.: Ochrana obchodního jména, Daňová a hospodářská kartotéka, 1996 č.1;
17. Lochmanová, L.: Obchodní jméno (firma) ve světle novely obchodního zákoníku, Právo a podnikání, 2000 č.11;
18. Lochmanová, L.: Práva na označení, Orac, Praha 1997;

19. Macek, J.: Ochrana obchodního jména -- příklady z praxe, Průmyslové vlastnictví, 1994 č. 12;
20. Munková, J.: Ochrana obchodního jména a hospodářská soutěž, Průmyslové vlastnictví 1994 č.1;
21. Pelikánová, I.: Firemní právo v praxi rejstříkových soudů, Právo a zákonnost 1992 č.10;
22. Pelikánová, I.: Firemní právo v novém obchodním zákoníku, Právní praxe v podnikání, 1993 č.6;
23. Pokorná, J., Hajn, P.: Jméno společníka jako součást obchodního jména, Právní rozhledy 2000 č.4;
24. Raban, P.: Obchodní zákoník, 4.doplněné vydání, Eurounion Praha, s.r.o., Praha 2006
25. Ryška, M.: Zdržovací a odstraňovací žaloby proti neoprávněnému užívání firmy obchodní společností, Právní rozhledy 1998 č. 2;
26. Stuna, S.: Obchodní zákoník s podrobným komentářem pro právní a podnikatelskou praxi, Praha, Trizonia 1992;
27. Štenglová, I., Plíva, S., Tomsa, M. a kol.: Obchodní zákoník: komentář, 10. vyd., C.H.Beck Praha 2005;
28. Švamberk, G.: Právo firemní, nákladem vlastním, tiskem Unie, v Praze 1917;
29. Tomsa, M.: K obchodnímu jménu a jeho ochraně, Obchodní právo 1995 č.7-8;
30. Tomsa, M.: Ke správnému užívání obchodního jména obchodních společností, Obchodní právo 1997 č. 4;
31. Zdražil, M.: Významný atribut podnikání, Ekonom 1995 č.42;

B) Zahraniční literatura :

1. Boujang, K., Ebenroth, C.T., Joast, D.: Handelsgesetzbuch, Verlag C.H. Beck/Verlag Franz Valen, München 2001;
2. Griffin, S.: Company Law Fundamentals Principles, 3. Edition, Longman, Harlow 2000;
3. Glanegger, P., Güroff, G., Kirnberger, Ch., Kusterer, S., Peuker, M., Russ, W., Selder, J., Stuhfelner, U.: Heidelberger Kommentar zum Handelsgesetzbuch, 6., neu bearbeitete Auflage, C.F.Müller Verlag, Heidelberg 2002;
4. Mayson, S., French, D., Ryan, Ch.: Company Law, 20. Edition, Oxford University Press, New York, 2003;

5. Morse, G., Marshall, E., Morfia, R., Grabb, L.: Company Law, 14. Edition, Sweet & Maxwell/Stevens, London 1991;
6. Schmidt, K.: Münchener Kommentar zum Handelsgesetzbuch, Band 1, §§ 1-104, Verlag C.H.Beck/ Verlag Franz Vahlen, München 1996;
7. Weber, S.: Das Princip der Firmenwahrheit im HGB und die Bekämpfung irreführender Firmen nach dem UWG, Bonn 1985;

C) Právní předpisy:

1. Zákon č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník ve znění pozdějších zákonů,
2. Zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník ve znění pozdějších zákonů,
3. Zákon č. 1/1963 ř.z., obecný zákoník obchodní ve znění pozdějších zákonů,
4. Zákon č. 141/1950 Sb., občanský zákoník ve znění pozdějších zákonů,
5. Zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád ve znění pozdějších zákonů,
6. Zákon č. 109/1964 Sb., hospodářský zákoník ve znění pozdějších zákonů,
7. Zákon č. 105/1990 Sb., o soukromém podnikání občanů ve znění pozdějších zákonů,
8. Zákon č. 64/1975 Sb., o Pařížské úmluvě na ochranu průmyslového vlastnictví,
9. Zákon č. 200/1990 Sb., o přestupcích ve znění pozdějších zákonů,
10. Zákon č. 441/2003 Sb., o ochranných známkách ve znění pozdějších zákonů,
11. Zákon č. 360/2004 Sb., o Evropském hospodářském zájmovém sdružení ve znění pozdějších zákonů,
12. Nařízení Rady č. ES/2157/2001 o statutu evropské společnosti,
13. Zákon č. 77/1997 Sb., o státním podniku ve znění pozdějších zákonů,
14. Zákon č. 189/2004 Sb., o kolektivním investování ve znění pozdějších zákonů,
15. Zákon č. 21/1992 Sb., o bankách ve znění pozdějších zákonů,
16. Zákon č. 455/1991 Sb., o živnostenském podnikání ve znění pozdějších zákonů,
17. Zákon č. 121/2000 Sb., o právu autorském ve znění pozdějších zákonů,
18. Zákon č. 140/1961 Sb., trestní zákon ve znění pozdějších zákonů,

D) Právní předpisy Spolkové republiky Německo a Velké Británie:

1. Handelsgesetzbuch z roku 1898 ve znění pozdějších zákonů,
2. Bürgerliches Gesetzbuch z roku 1896 ve znění pozdějších zákonů,

3. Gesetz gegen den unlauteren Wettbewerb z roku 2004 ve znění pozdějších zákonů,
4. Gesetz über den Schutz von Marken und sonstigen Kennzeichen z roku 1994 ve znění pozdějších zákonů
5. Business Names Act z roku 1985
6. Company Act z roku 1985
7. Company and Business Names Regulation z roku 1981

E) Soudní judikatura

1. Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR R 5/1994
2. Sb. r. n. s. Vážný č. 4 203 (z r. 1924)
3. Sb. r. n. s. Vážný č. 13741
4. Rozhodnutí Vrchního soudu v Praze pod sp. zn. 3 Cmo 573/93 [PPP 95, 6: 27]
5. Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČSR z roku 1907 č. 6370/7145
6. Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR R 1 Odo 108/97
7. Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR Jc 124/2003 29 Odo 83/2001 [SoJ. 2003, 7: 555]
8. Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR Rc 6/2004 29 Odo 83/2001 [Sb.NS 2004, 1-2: 25]
9. Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR Rc 33 Odo 659/2002
10. Rozhodnutí Vrchního soudu v Praze pod sp. zn. 3 Cmo 808/93 [Sb.NS 98, 3: 161]
11. Rozhodnutí Vrchního soudu v Olomouci 3 Cmo 454/96 [So.Ro. 97, 6: 149]
12. Rozhodnutí Vrchního soudu v Praze 3 Cmo 52/98
13. Rozhodnutí Vrchního soudu v Praze 3 Cmo 397/95
14. Rozhodnutí Vrchního soudu v Praze 3 Cmo 234/93
15. Rozhodnutí NS ČR 32 Odo 47/2004 [Sb.NS 2005, 10:485]

F) Soudní judikatura – Německo

1. Oberlandsgericht Frankfurt, BB 1985, 1219
2. KGJ 35 A 145
3. RGZ 107, 31, 33
4. Rozsudek Spolkového soudního dvora ze dne 27.2.2003 (Lexetius.com/ 2003,523 [2003/5/150]):
5. Rozsudek Spolkového soudního dvora ze dne 28.2.2002, č.j. I ZR 195/99